

Zwolle

Het Buytmansgoed

Een archeologisch onderzoek (DO) aan de Schubertstraat 39 te Zwolle

W.J.M. Cremers

Archeologische Rapporten Zwolle 106

Het Buytmansgoed

**Een archeologische opgraving (DO) aan de
Schubertstraat 39 te Zwolle**

W.J.M. Cremers

Archeologische Rapporten Zwolle 106

Samenvatting

In het kader van de realisatie van het appartementencomplex Valerius aan de Schubertstraat in de wijk Holtenbroek te Zwolle is in februari 2020 een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd. Op basis van de resultaten van dit archeologisch onderzoek werd een Definitief Onderzoek (DO) geadviseerd. In maart van datzelfde jaar werd door Team Archeologie van Gemeente Zwolle dit Definitieve Onderzoek uitgevoerd.

Het plangebied ligt op de kop en de flank van een rivierduin. Het rivierduin grenst aan de noordzijde aan een lage rivierduinflank waarop een kleidek is afgezet. Aan de zuidzijde is geen sprake van een kleidek op dit flank. Vijfhonderd meter zuidwaarts van het plangebied heeft een restgeul van het Zwarte Water gestroomd. Deze restgeul is vóór de Late-Middeleeuwen al niet meer watervoerend geweest.

Uit historische bronnen is bekend dat in de vijftiende eeuw op de locatie van het plangebied het Buytmansgoed was gelegen. Het Buytmansgoed was oorspronkelijk feodale grond en was een leengoed van de abdij van Essen en werd gepacht door de familie Buteman. Deze familie was in de Late-Middeleeuwen voornaam en leden van de familie Buteman vervulde belangrijke functies in Zwolle. Vanuit verschillende leenopvolgingen komt het goed in 1717 in handen van Egbertus Vos de Wael, één van de belangrijkste families van Zwolle in de 18de eeuw. Uit dezelfde eeuw stammen verschillende cartografische bronnen die spreken over een erf genaamd Het Hoekje. Zowel op de Hottinger-atlas uit 1773-1794 en het kadastraal minuutplan 1811-1832 is de exacte ligging van Het Hoekje te zien. Het Hoekje komt pas in het begin van de twintigste eeuw in handen van de familie Hendriks. In 1940 wordt het verkocht aan Hackman die het bezit tot de sloop van de boerderij in 1963.

Tijdens het IVO-P en het DO zijn 227 archeologische sporen opgegraven. Het gaat voornamelijk om paalkuilen (n = 83), kuilen (n = 81), houten paaltjes (n = 40) en greppels (n = 9). De resterende sporen zijn waterputten (n = 2), goten (n = 2) en enige recente verstoringen (n = 5). De archeologische sporen zijn in twee vlakken opgegraven en kunnen in twee verschillende fasen worden ingedeeld. De eerste fase valt in de Late - Middeleeuwen en de tweede fase bevindt zich in de Nieuwe Tijd. De fasen corresponderen respectievelijk met het Buytmansgoed en het Hoekje.

In de Laat-Middeleeuwse fase wordt het Buytmansgoed in het zuiden en oosten begrensd door een greppel die aansluit op een kolk. Zowel in de greppel als in de kolk is veel vondstmateriaal uit de vijftiende eeuw opgegraven. Van het Buytmansgoed zelf zijn tijdens de opgraving geen sporen aangetroffen. Op de locatie van het Buytmansgoed is de kop van het rivierduin namelijk afgetopt. Alleen de diepere sporen resteren, zoals de greppel en de kolk. Wel werden fragmenten natuurstenen ventster aangetroffen, waardoor aannemelijk is dat het Buytmansgoed een bakstenen gebouw betrof. In de fase uit de Nieuwe Tijd zijn van het Buytmansgoed eveneens geen sporen aangetroffen. Echter, van een bijgebouw van erve het Hoekje zijn wel paalkuilen opgegraven. Het gaat waarschijnlijk om een stal van de boerderij, die op een latere datum opnieuw is opgetrokken in baksteen. Twee waterputten uit de Nieuwe Tijd kunnen worden gekoppeld aan boerderij het Hoekje.

Colofon

Gemeente Zwolle, 07 juli 2022,
Fysiek Domein, Afdeling Beheer, Erfgoed & Gebouwen.

ISBN: 9789085331285

Redactie: W.J.M. Cremers

Authorisatie: Gemeente Zwolle

Goedkeuring Senior KNA Archeoloog M.D.J. Klomp:

Auteurs: W.J.M. Cremers & S. van Zanten

Opmaak: H. Wassink & W.J.M. Cremers

Kaarten: W.J.M. Cremers & H. Wassink

Foto's: S. Backers, D. Haasjes en W. Bakker

Projectcode: 266 SSO 22

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	
1. Inleiding	6
2. Landschappelijke, geologische en bodemkundige situatie	8
3. Het archeologische onderzoek	13
4. De historische gegevens	17
5. Analyse van sporen en structuren	27
6. Vondstmateriaal (S. van Zanten)	31
7. Synthese	38
8. Conclusie	40
Figurenlijst	42
Tabellenlijst	43
Literatuur	44
Bijlagen	46

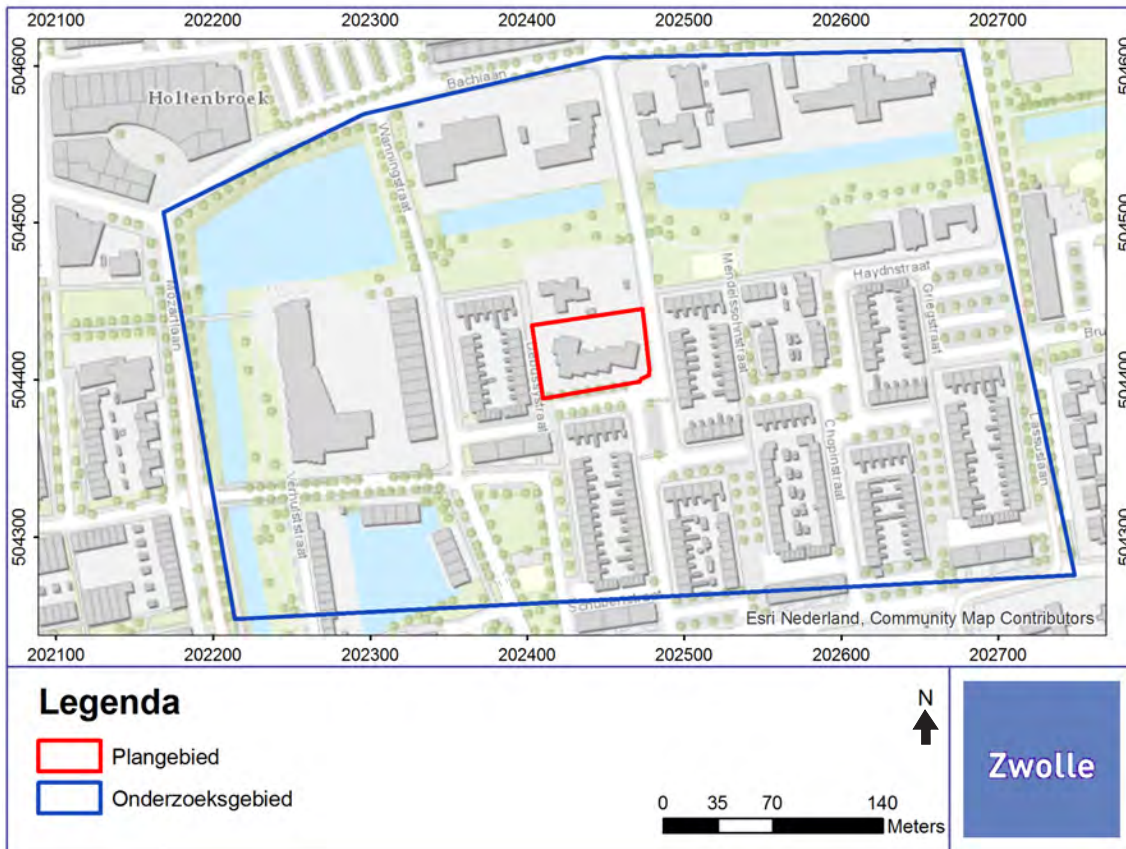

Fig. 1.1. Topografische kaart (Top 10) met de locatie van het plan- en onderzoeksgebied.

Administratieve gegevens van de vindplaats:

Projectcode: 266 SSO 20
 Provincie: Overijssel
 Gemeente: Zwolle
 Plaats: Zwolle
 Toponiem: Schubertstraat 39
 Kaartblad: 21G
 Centrumcoördinaten: X: 202442; Y: 504413
 Archis-meldingsnummer: 4802671100

Uitvoeringsperiode: 23-03-2020 tot en met 25-03-2020
 Opgravingsleiding: W.J.M. Cremers (Senior KNA Archeoloog)
 Opdrachtgever: Gemeente Zwolle
 Uitvoerder: Team archeologie, Gemeente Zwolle
 Bevoegde overheid: Gemeente Zwolle
 Bevoegd gezag: Namens gemeente Zwolle: M.D.J. Klomp
 Plaats en beheer documentatie: Archeologisch Depot Gemeente Zwolle, Voorstraat 34, 8011 ML Zwolle

1 Inleiding

1.1 Woord vooraf

Op 23 tot en met 25 maart 2020 is de archeologische opgraving aan de Schubertstraat 39 uitgevoerd. Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd ten behoeve van de realisatie van een nieuwbouwcomplex. Het veldwerk stond onder leiding van W.J.M. Cremers, Senior KNA Archeoloog. Het veldwerkteam bestond uit Senior KNA Archeoloog S. van Zanten en vrijwilliger D. Haasjes. De kraan werd bediend door B. Braakman van de firma Mulder-Eykelkamp BV. Het bevoegd gezag werd vertegenwoordigd door M.D.J. Klomp, senior KNA Archeoloog van de gemeente Zwolle.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het plangebied ligt aan Schubertstraat 39 in de wijk Holtenbroek te Zwolle. Het plangebied wordt in het zuiden en oosten begrensd door de Schubertstraat, in het westen door de Debussystraat en in het noorden door een gebouw van de Marokkaans Islamitische gemeenschap Zwolle. Het plangebied is deels bebouwd met de voormalige Valeriussschool en heeft een parkeerplaats aan de noordzijde. De zuidzijde van het plangebied is een plantsoen.

1.3 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

In de Erfgoedwet, vastgesteld op 9 december 2015, staat vermeld dat het verboden is om zonder een certificaat handelingen te verrichten die betrekking hebben op het *“opsporen, onderzoeken of verwerven van cultureel erfgoed of onderdelen daarvan, waardoor verstoring van de bodem, of verstoring of gehele of gedeeltelijke verplaatsing of verwijdering van een archeologisch monument of cultureel erfgoed onder water optreedt”*.¹ Op basis hiervan is de BRL4000 opgesteld en de huidige KNA 4.1. Dit Definitieve Onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 4.1 protocol 4004 van het SIKB. Gemeente Zwolle, Team Archeologie is in het bezit van het noodzakelijke certificaat voor DO, protocol 4004.

1 Rijksverheid 2015, 14.

2. Landschappelijke, geologische en bodemkundige situatie

2.1. Inleiding

De landschappelijke situatie in het plangebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van een rivierduin in een stelsel van dekzandhoogten en afvoerloze dekzandlaagten en is gesitueerd tussen de rivieren de Vecht en het Zwarte Water. Om het landschap te begrijpen moet het in context worden geplaatst door een beknopte beschrijving te geven van de landschapsgenese. Daarna zal het plangebied Schuberstraat 39 zelf worden uitgelicht.

2.2. Landschappelijke achtergrond²

Het fundament van het Vechtdal is in de Saale-ijstijd gelegd. Het ijs bereikte toen de lijn Schagen-Gaasterland-Eemsland. Rivieren als de Rijn, Lippe, Weser, Elbe en de Vecht, die altijd richting het noorden en noordwesten hadden gestroomd, werden nu geblokkeerd door de ijsmassa's en gedwongen om langs de ijsrand naar het westen te stromen. Het water van deze rivieren had vooral in de zomer het karakter van een stroom van wel 10 tot 15 km breed.³ De rivieren hadden een vlechtend karakter met zand en grindbanken. Daarnaast werden bij transport van weinig zand meters diepe geulen uitgesleten die later deels weer werden opgevuld met sediment. De afzettingen van het smeltwater, klei en zand worden alle tot de Formatie van Peelo gerekend.⁴ Tijdens het Saalien lag Nederland voor een groot deel bedolven onder een dik ijsdek. Het langzaam oprukkende landijs creëerde stuwwallen, maar ook de smeltwaterdalen die ontstonden toen het klimaat warmer werd en het landijs smolt. Aan de zuidzijde van het Drentse keileemplateau en ten noorden van de Overijsselse stuwwallen ontstond zo het oerstroombdal van de Vecht. Dit brede dal wordt tegenwoordig begrensd door het riviertje de Reest in het noorden en de huidige Overijsselse Vecht in het zuiden.

Het oerstroombdal was in het begin heel breed en diep, maar werd langzaam opgevuld met fluvioglaciale zanden (Formatie van Drenthe), materiaal dat was vrijgekomen bij het smelten van het landijs.⁵

Het Saalien werd opgevolgd door het warmere interglaciaal het Eemien. Tijdens dit Eemien werd het dal nog verder opgevuld met materiaal dat afkomstig was van de hogere delen. Het ging hier vooral om verweerd keileem dat gerekend wordt tot de Formatie van Kreftenheye. Het warmere klimaat zorgde ook voor een stijging van de zeespiegel, waardoor in het westelijk deel van het oerstroombdal wat zeeklei is afgezet (Eemformatie).⁶

In het Weichselien (116.000-11.700 jaar geleden) bereikte het landijs Nederland niet meer. De ondergrond was in de koudste perioden tot op meters diepte het hele jaar door bevroren (permafrost). Cycli van vorst en dooi zorgden voor opvriezen en dooien van de bovengrond door de seizoenen heen. Onder deze omstandigheden werd het glaciaal landschap verder geërodeerd en genivelleerd. Oost-Nederland veranderde daardoor eigenlijk in een grote riviervlakte. Geologen spreken in dit verband voor een groot deel van Oost-Nederland dan ook wel over 'een laagterras'.⁷

In het Laat-Pleniglaciaal (28.000-15.400 jaar geleden) vindt er een grote klimaatomslag plaats waarbij rivieren in een vlechtend patroon veel zand en grind afzetten. Naarmate het droger werd, werd de waterstroom zo klein dat de geulen en zandbanken van het oerstroombdal van de Vecht grotendeels droog kwamen te staan. In het smeltwaterseizoen concentreerde het smeltwater zich in een veel kleinere stroom die goeddeels de zuidrand van het oerstroombdal ging volgen. De stroom schuurde hierbij in de oudere afzettingen een nieuw, maar veel kleiner dal, de basis voor het huidige Vechtdal. In deze periode wordt in Oost-Nederland een dikke, zwakgolvende deken fijn lemig stuifzand afgezet dat we kennen als dekzand. De oude riviervlakte met zijn geulen en zandbanken (het laagterras) werd hierdoor bedekt.

In de laatste fase van het Weichselien (13.400 tot 9.700 v. Chr.) deed zich een warmere periode voor en raakte het landschap bedekt met bos en moeras en doet ook de mens zijn intrede in het landschap. In de Late Dryas-tijd (ca. 13.000 tot 12.000 jaar geleden) daalde de wintertemperatuur naar -20 graden. De gesloten bossen veranderde in een open taiga-achtig landschap met plukjes bos, dwergstruiken, heide en kruiden. In de dalvlakten van Reest, Regge en Overijsselse Vecht kwamen opnieuw vlechtende rivieren met geulen en zandbanken voor. Ze waren weliswaar kleiner dan de oude oerstroombdalen, maar groot genoeg om in droge tijd te veranderen in uitgestrekte zandverstuivingen. Veel stuifzand kwam neer in de spaarzame begroeiing aan de randen van de riviervlakten. Daar ontstonden zandruggen en uitgestrekte stuifzandcomplexen die een hoogte van meerdere meters bereikten. Deze door de wind opgestoven zandruggen worden aangeduid als dekzandruggen en rivierduinen en vormen hoger gelegen linten aan weerszijden van het Vechtdal.

² Deze paragraaf komt uit Klomp, Willemsse en Cremers 2019, 19-20.

³ Neeffes e.a. 2011, 24.

⁴ Kuijper en Rosing 1994, 14.

⁵ Mulder en Kuijper 2003, 16-17.

⁶ Kuijper en Rosing 1994, 17.

⁷ Neeffes e.a. 2011, 34.

Rivierduinen onderscheiden zich van dekzandruggen op grond van het moedermateriaal (uit een actieve rivierbedding) en ruimtelijke verspreiding. Door invloed van de mens bleven deze rivierduinen en dekzandruggen tijdens droge perioden gevoelig voor verstuing. We zien dat ook na deze periode nog rivierduinen zijn ontstaan die veelal in het Vechtdal nog voorkomen als Beltnamen.

Het Holoceen wordt gekenmerkt door het mildere klimaat. De aanvoer van sediment nam af en de afvoer van water werd veel constanter. De brede vlechtende rivieren kregen steeds meer het karakter van een meanderende rivier en lagen dichtbij gebieden waar water werd aangeleverd.⁸ In het Holoceen speelt ook vegetatie een grotere rol in de vorming van het landschap. Het stuivende zand werd vastgelegd en door de begroeiing kwam de ontwikkeling van bodems geleidelijk op gang.

Het warmer worden van het klimaat en de toename van neerslag zorgde voor een zeespiegelstijging. Hierdoor kwam de kustlijn verder landinwaarts te liggen en stagneerde de waterafvoer. Deze vernatting maakte een uitgebreide veengroei mogelijk die tot ongeveer 800. v. Chr. aanhield. Tijdens de drogere periode in het Holoceen konden dekzanden uit het eerdere Weichselien opnieuw gaan stuiven, wat leidde tot de vorming van stuifduinen.⁹

Met het veranderende klimaat veranderde ook de vegetatie. Deze verandering resulteerde zo'n 8000 jaar geleden in een uitgestrekt oerbos.¹⁰ In het Vechtdal kwam dit oerbos overal voor waar geen sprake was van permanente stroming van water. Bodemgesteldheid en grondwater bepaalden het type bos. Eik en linde op de drogere zandgronden en iep, ratelpopulier, es en berk op de overgang naar de nattere gronden. Op de nattere gronden zelf, was vooral de els en es te vinden. De natste plekken in het landschap waren moerassig en werden gekenmerkt door riet- en zegge vegetaties met enkele wilgenstruwelen en broekbossen. Op enkele natte plaatsen kon veen ontstaan. De toenemende invloed van de mens zorgde voor een verandering van dit landschap. Op de hogere delen werden bos gekapt en kwam ruimte voor heideachtige begroeiing. Rond 1600 en in de omgeving van Zwolle al in de 15de eeuw, begon men met de veenontginningen in de omgeving van de Vecht. Het afgraven van turf had veel gevolgen voor de waterhuishouding.

Bodemkaart en geomorfologische kaart

Op basis van de bodemkaart en geomorfologische kaart kan op een meer lokaal niveau het bodem- en geomorfologietype worden bepaald. De geraadpleegde bodemkaart en geomorfologische kaart bestaan uit de officiële bodemkaart en geomorfologische kaart van het BRO¹¹ en zijn aangevuld met detailkaarten uit het archief van de gemeente Zwolle. Het plangebied ligt met betrekking tot de geomorfologie (zie fig. 2.1) op de overgang van een rivierduin naar een laag rivierduin, met aan zowel de noord- als zuidzijde een rivierkom met overstromingsdek op een veenpakket en een lage flank van het rivierduin afgedekt met een kleidek. De bodemkaart (zie fig. 2.2) wijst uit dat het plangebied tevens op een overgangsgebied ligt van een veldpodzolbodem (Hn21) van matigfijn zand naar een vlakvaaggrond (Zn21) van matigfijn zand. Direct ten noorden van het plangebied bevindt zich een hoge slihboudende zandgrond en een middelhoge, lichte mengelgrond op klei.

8 Wolfert, Maas en Dirkx 1996, 33.

9 Kuijer en Rosing 1994, 20.

10 Spek et al. 2010, 21-22.

11 <https://app.pdok.nl/viewer/> (bezocht op 18-07-2022).

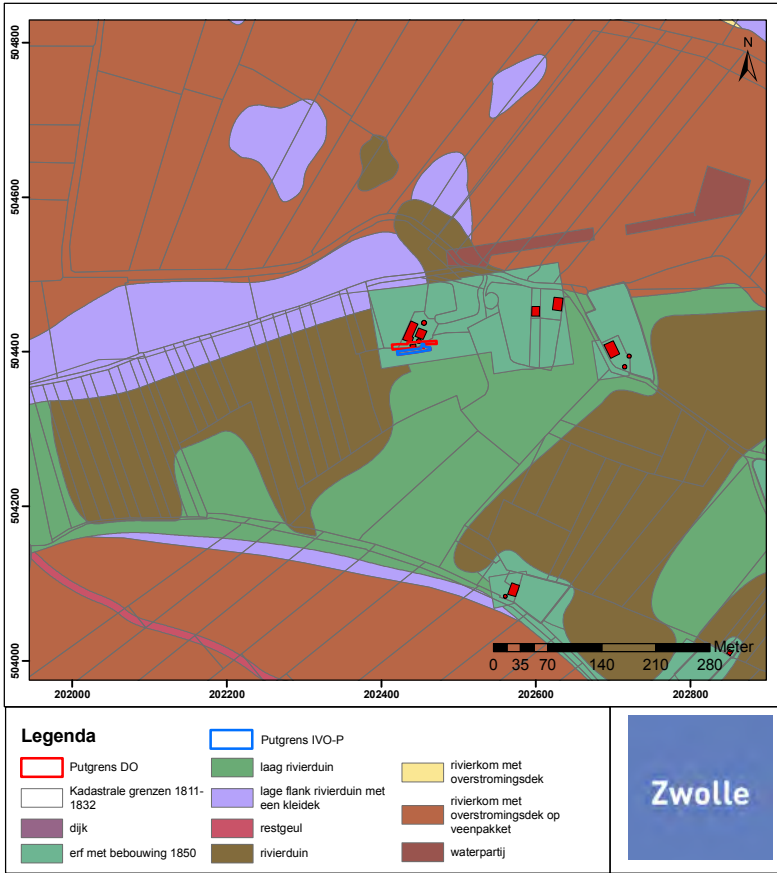

Fig. 2.1. Geomorfologische kaart van het plangebied.

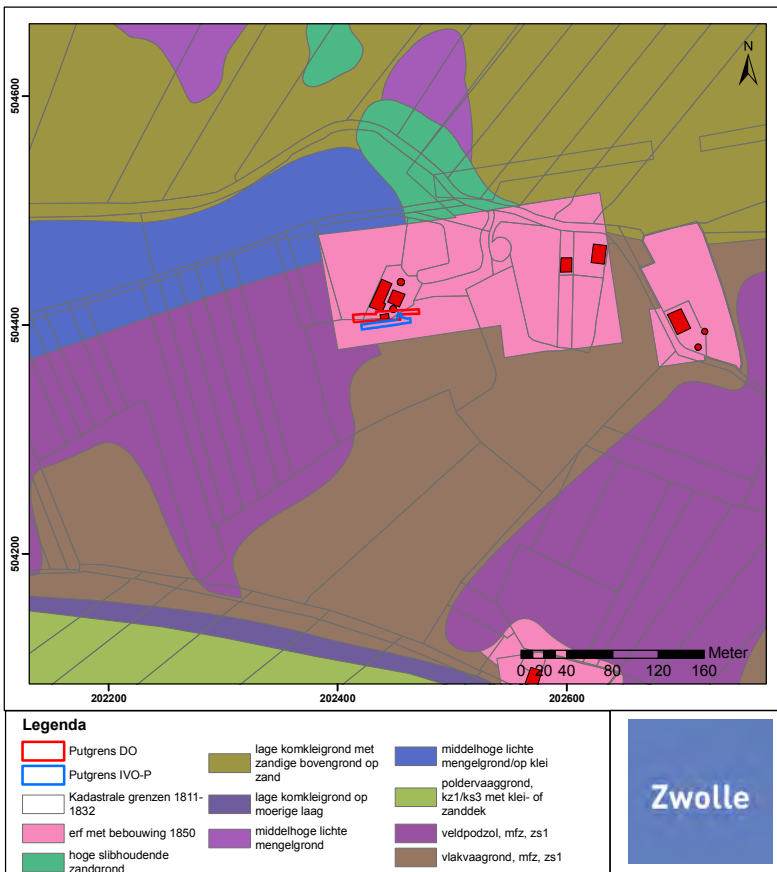

Fig. 2.2. Bodemkaart van het plangebied.

2.3 De landschappelijke situatie binnen het plangebied

Om de bodemopbouw in het plangebied te bepalen zijn tijdens het IVO-P drie profielkolommen aangebracht in werkput 1.¹² Tijdens het DO is er een doorlopend profiel aan de noordzijde aangelegd.

De natuurlijke bodemopbouw bestaat aan de zuidwestzijde van de werkput (profielkolom 15) uit een geroerde bovengrond (S1601) met daaronder een bewoningslaag (S1602 en 1603) uit de periode 1500-1850 van kleiig zand met houtskoolspikkels, baksteen- en mortelfragmenten. Daaronder bevindt zich een diffuse overgang naar een akkerlaag (S1604 en 1605) die bestaat uit lichtbruingrijs, zwak siltig zand met houtskoolspikkels. Onder de akkerlaag ligt een natuurlijke ophogingslaag (S1606) van donkergeel, lichtbruin gevlekt, zwak siltig zand. De Bh-horizont (S1607) ligt nog net boven de grondwaterspiegel en kenmerkt zich door geelgrijs zand met humusbandjes. Op een diepte van -0,39 m NAP werd op 1,76 meter onder het maaiveld het rivierduin aangetroffen.

Aan de oostzijde van de werkput bevindt zich onder een 1-1,5 meter dikke ophogingslaag uit de Nieuwe Tijd (1500-1850) een donkergrijs, donkerbruin gevlekte laag van zandige klei met baksteenfragmenten en houtskoolspikkels. De laag bestaat uit verschillende spoellaagjes van klei en zand met een opvulling van veen. De twee lagen daaronder bestaan ook uit veen en bevatten aardewerk uit de vijftiende eeuw (vnr. 11: onbehandeld steengoed met bloes uit Siegburg; S1) en een ijzeren kantrechtblijf (vnr. 14), waarvan het houten heft door middel van C14 analyse gedateerd is in de periode 1406-1440 n. Chr.¹³ Onder het veen lag een 30-40 cm dik pakket spoellagen van grijs tot grijsbruin zand. Op een diepte van -0,49 m NAP werd het rivierduin aangetroffen. Deze gelaagdheid wordt geïnterpreteerd als greppel. Het is echter niet duidelijk of de greppel deels natuurlijk of gegraven is. Op een diepte van -1,71 m NAP werd de onderzijde van de greppel gevonden. De greppel heeft open gelegen voordat het in de Late Middeleeuwen is verveend.

De bodemopbouw onder het voormalige schoolgebouw kwam overeen die aan de oostzijde van de werkput. Op die plek werd in het vlak echter wel de overgang gevonden tussen de greppel en het dekzand. Deze overgang was dusdanig verspoeld dat ook hier geen duidelijke ingraving van de greppel te zien was.

Tijdens het Definitieve Onderzoek werd een noordprofiel aangelegd. Over vrijwel de hele lengte bestond het profiel uit een afgetopte A-C horizont. Het rivierduin (S1115; C-horizont) lag op een diepte van 10-30 cm onder het maaiveld. In het oosten van het plangebied duikt het rivierduin naar beneden. Natuurlijke spoellagen (S1102 t/m 1108) hebben zich daar met het rivierduin vermengd. Hier is waarschijnlijk sprake van colluvium, bodemmateriaal dat door bodemerosie vanaf een locatie hoger op het rivierduin naar beneden is gespoeld en zich aan de voet van het rivierduin heeft geaccumuleerd. Aan de voet van het rivierduin is een minimaal 2,2 meter diepe kolk opgegraven. De bodem van de kolk lag op een te diep niveau en kon veiligheidshalve niet worden opgegraven. Een afwisseling van lagen veen en zandige lagen met rietresten suggereert een natuurlijke origine. In de onderste opgegraven laag van de kolk (S1129) werden meerdere kannen van steengoed zonder oppervlakte behandeling met bloes aangetroffen uit de vijftiende eeuw (zie hoofdstuk 6: 'vondstmateriaal'). De kolk moet in die vijftiende eeuw nog watervoerend zijn geweest.

Van het natuurlijke reliëf in het plangebied is een hoogtemodel gemaakt. Ter plekke van de kolk is het natuurlijke reliëf verdwenen en daar zijn geen maten genomen. Te zien is dat het natuurlijke reliëf schommelt tussen de -0,13 m NAP en 0,56 m +NAP. De opgegraven greppels liggen vrijwel allemaal in de laaggelegen zones tussen de -0,13 m NAP en 0,00 m NAP, met uitzondering van een greppel in de hogere zone (tussen 0,12 m +NAP en 0,56 m +NAP) in het zuidwesten van het plangebied. De sporen die te relateren zijn aan huizenbouw hebben hoger op het rivierduin gelegen. In het noorden van het plangebied, in werkput 1 werd duidelijk dat het rivierduin is afgetopt. Dit is te zien tussen het verschil van 0,12 m +NAP en 0,56 m +NAP in het zuiden en 0,06 m +NAP en 0,12 m +NAP in het noorden.

¹² Cremers 2022,
¹³ Palstra 2021, 2.

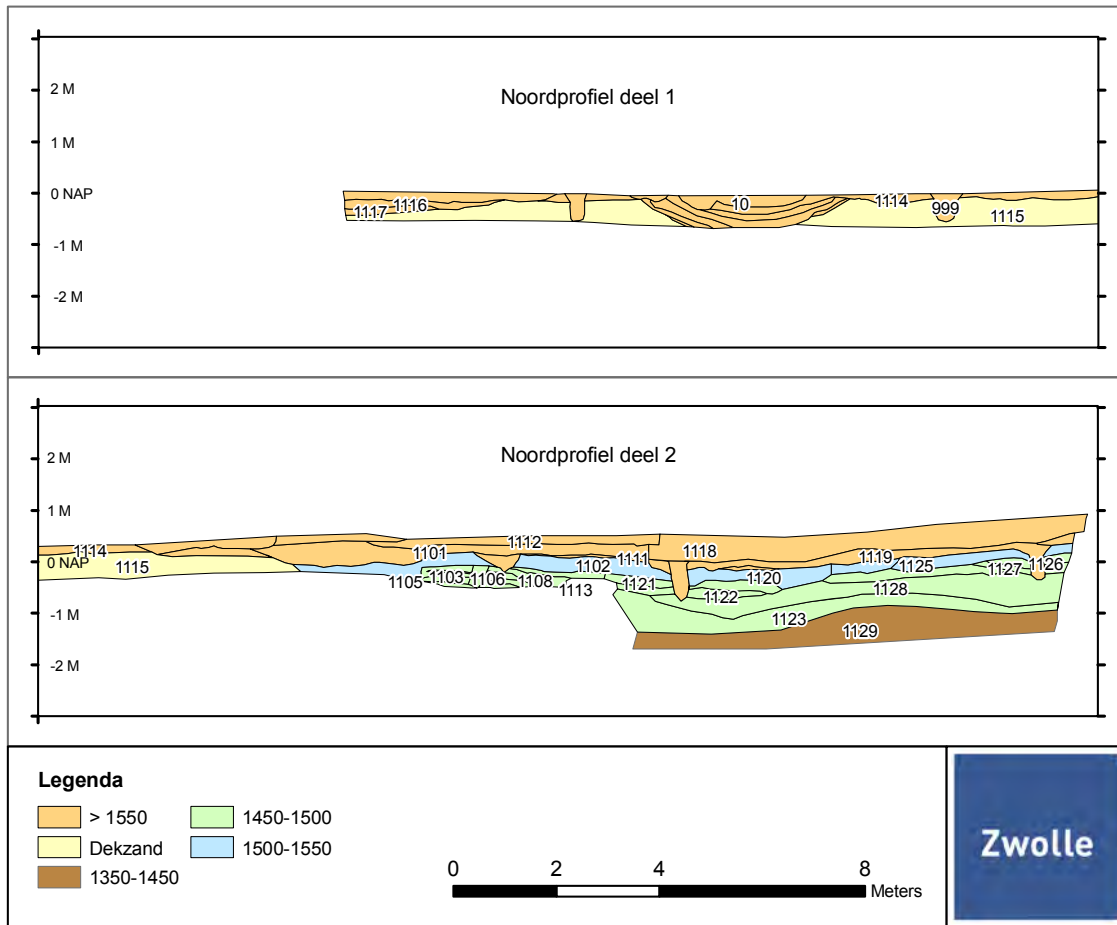

Fig. 2.3. Noordprofiel van de opgravingsput.

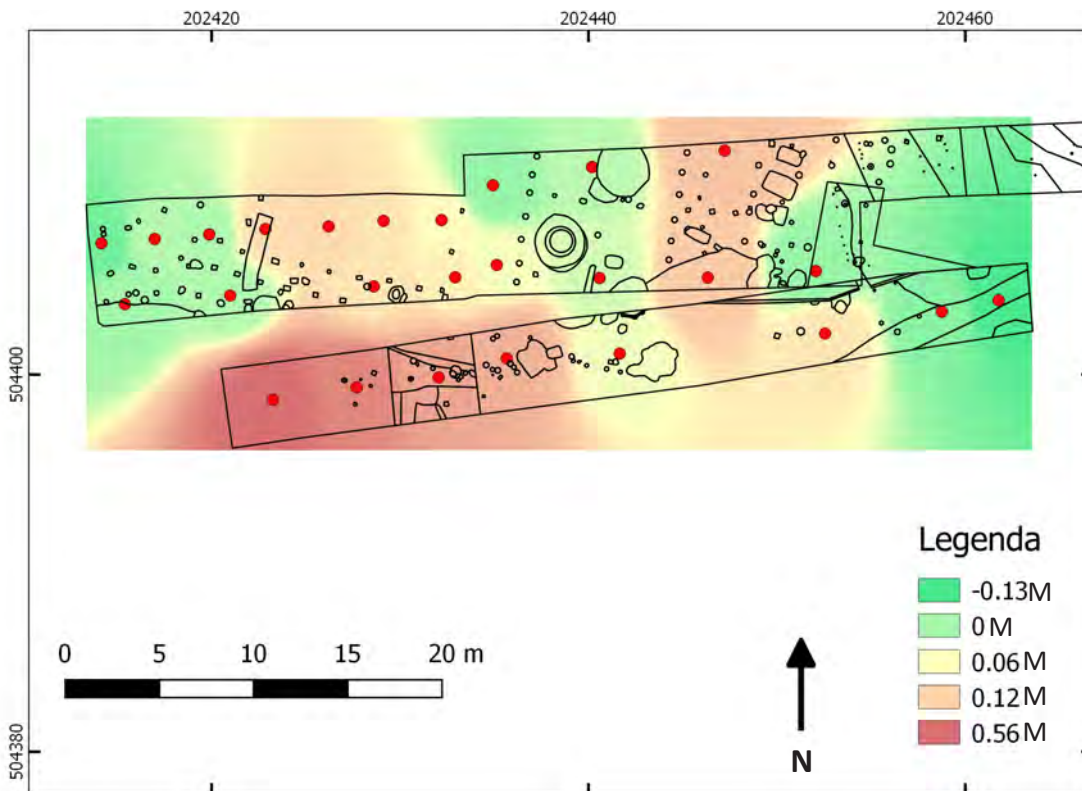

Fig. 2.4. Hoogtemodel van het natuurlijke reliëf in het plangebied.

3. Het archeologische onderzoek

3.1 Beschrijving van het geldende archeologische overheidsbeleid

Het heersende archeologiebeleid voor dit gebied is het archeologiebeleid van gemeente Zwolle.¹⁴ Dit beleid is vastgesteld op 18 augustus 2008 en hierin staan de wet en regelgeving omtrent archeologisch onderzoek binnen de gemeente Zwolle, en de daarbij behorende onderzoeksthema's beschreven. De diepte en de oppervlakte van de bodemingreep zijn van belang bij de keuze of er archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Als de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de verstoring 0,5 m diep vanaf het maaiveld gerekend gaat, wordt een onderzoek uitgevoerd. In de binnenstad van Zwolle ligt deze oppervlaktegrens op 30 m².

De Archeologische Waarderingskaart Zwolle (AWK-Z) deelt de gebieden op in 0%, 10%, 50% 90% en 100%. De waarden zijn toegeedeeld op basis van verschillende bronnen, zoals informatie van waarnemingen, amateur archeologen, de geomorfologische kaart, oudste kadastrale minuut, Centraal Archeologisch Archief (CAA) en waarnemingen uit veldwerk. Een gebied dat is aangeduid met 0% wordt gezien als een archeologisch leeg of verstoord gebied. Het kan gebaseerd zijn op archeologisch onderzoek dat er al is verricht of door andere secundaire analyses. In een 0% gebied zijn er geen consequenties verbonden aan eventuele grond verstorende werkzaamheden. De archeologische waarden zijn onbekend indien een gebied is aangeduid met 10%. Er wordt in dit geval een lage verwachting geschat op basis van geomorfologische kenmerken, maar er is wel mogelijkheid op archeologische sporen. Vaak wordt er in dit geval een inventariserend proefonderzoek aanbevolen.

Een gebied dat is aangeduid met 50% is archeologisch waardevol en heeft een hoge verwachting. Vaak liggen deze gebieden op dekzandruggen of rivierduinen, waardoor de kans op prehistorie, middeleeuwen of archeologische sporen 1:2 is. Een gebied met een 90% waardering is erg waardevol en de kans op vondsten is bijna 100%. Vaak is dit gebaseerd op kennis van een site in de nabije omgeving of door een bureaustudie. Het is noodzakelijk om het terrein op te graven. Dit laatste is ook het geval voor de gebieden met een 100% waardering. Dit zijn de archeologische toplocaties waarbij met 100% zekerheid te stellen is dat er archeologische resten liggen.¹⁵

Het plangebied heeft een archeologische waardering van 10% en 50%. Een groot gedeelte is omschreven als 10%. Ter plekke van de rivierduin is het plangebied aangeduid met 50%. De verstoring heeft in het 50% gebied een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 0,5 m. Dat betekent dat een archeologisch inventariserend veldonderzoek onderzoek noodzakelijk is.

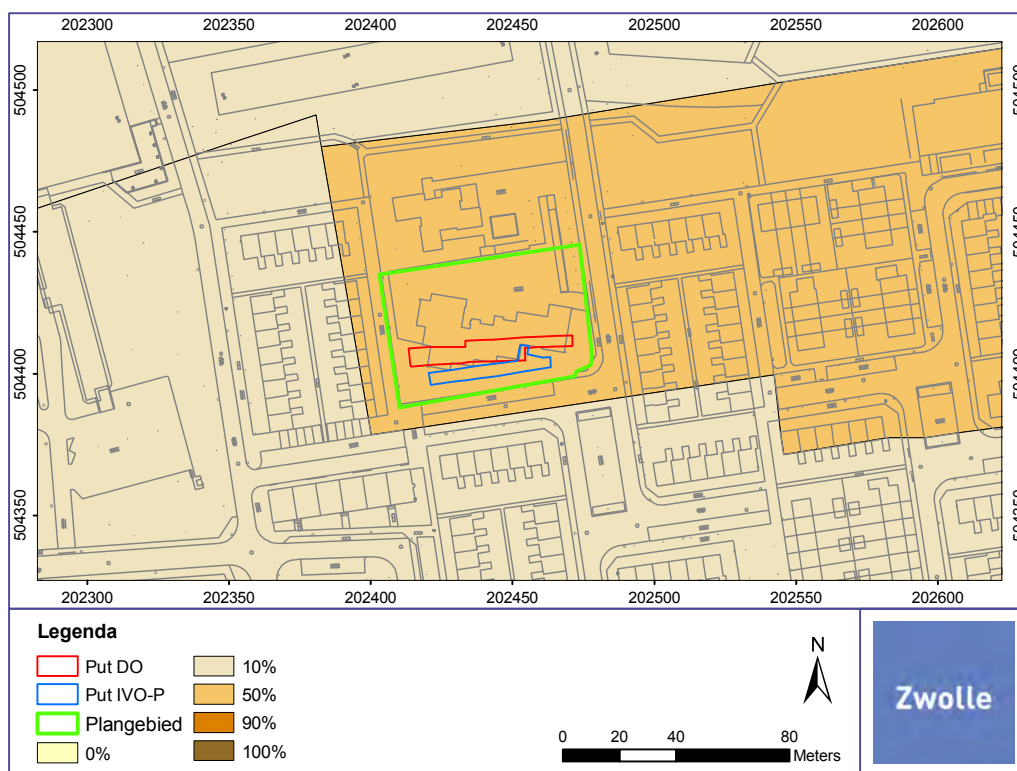

Fig. 3.1. Plangebied en werkputten geprojecteerd op de Archeologische Waarderingskaart Zwolle.

14 Archeologie beleid gemeente Zwolle, vastgesteld op 18 augustus 2008.

15 Gemeente Zwolle 2008, 8-9.

3.2 Beschrijving van de onderzoeksoopdracht

Het doel van het archeologisch onderzoek is het op een kwalitatief hoogwaardige wijze verkrijgen en het duurzaam bewaren van vondsten, monsters van en projectdocumentatie over in-situ en ex-situ archeologische vindplaatsen ten behoeve van lopend en toekomstig (wetenschappelijk) onderzoek en ten behoeve van de beleving van cultureel erfgoed.¹⁶ In het onderzoeksgebied geldt een middelhoge verwachting voor sporen uit de Prehistorie tot Vroeg Moderne Tijd. Het gaat dan enerzijds om nederzettingssporen en anderzijds om sporen die verband houden met het voormalige rivierdal en overstromingsvlakte. Het gaat om gebieds- of vindplaatsgericht onderzoek (karterende IVO) binnen een gebied waar bodemingrepen staan gepland. Door de geplande bodemingrepen dreigt eventueel aanwezige archeologische informatie

verloren te gaan. Het karterende onderzoek zal tegelijkertijd uitgevoerd worden met een waarderend IVO. Het doel van een karterend en waarderend IVO-P is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting, dat gebaseerd is op een bureauonderzoek, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden. Het geheel zal resulteren in een selectieadvies; een voorstel voor het wel of niet uitvoeren van een nader archeologisch onderzoek. Het selectieadvies moet worden voorgelegd/bekrachtigd door het bevoegd gezag.

Voorafgaand aan het onderzoek is een Programma van Eisen opgesteld.¹⁷ Hierin wordt omschreven waaraan het onderzoek moet voldoen inclusief de onderzoeksvragen.

De hoofdvragen die in het Programma van Eisen zijn opgesteld zijn als volgt:

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?
2. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen oplevert (bijvoorbeeld alleen losse vondsten), welke verklaring is hier dan voor te geven?
3. Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van de aangetroffen sites aanwezig zijn, en wat is nu de verwachting of de fysische en inhoudelijke kwaliteit daarvan?

Daarnaast zijn nog specifieke onderzoeksvragen opgesteld:

Gaafheid en conservering van de vindplaats

1. In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten, of waar zijn ze te verwachten?
2. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

Perioden en vindplaatsen

3. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?
4. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin van de sites en wat is de onderlinge samenhang?
5. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen etc.?
6. Komen (eventueel aangetroffen wegen en perceelgrenzen overeen met de grenzen zoals aangegeven op de kadastrale minuut van 1832? Wat heeft het proefsleuvenonderzoek bijgedragen aan inzicht in het historische verkavelingspatroon? Hoe ver gaat de verkaveling terug in de tijd?
7. Is er een relatie tussen ligging en richting van perceelgrenzen en mogelijke wegen en de geomorfologische situatie?
8. Zijn er aanwijzingen voor verlaten van de nederzetting/het gebied vanwege vernatting? Zo ja, geef aan welke en in welke periode deze zijn te dateren?
9. In sommige gevallen kan aan de hand van de fysische geografische samenstelling van het bodemprofiel bepaald worden of de nederzetting op een gegeven moment verlaten is.

¹⁶ Beoordelingsrichtlijn Archeologie BRL SIKB 4000 versie 2016, 6.

¹⁷ Van Zanten 2019.

Landschap en bodem

10. Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de vindplaatsen (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?

11. Hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Wat zijn de kenmerken van de stratigrafische eenheden? Is er sprake van loopvlakken, begraven bodems, ophogingslagen of cultuurlagen?

12. Wat is het paleo-ecologische potentieel van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor analyse bemonsterd kunnen worden?

13. Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het akkerdek dat aanwezig is in de gebieden een uitspraak gedaan worden over de ouderdom en/of de vorming van dit akkerdek?

14. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan op de archeologische resten?

3.3 Werkwijze (methoden en technieken)

Het doel van een archeologische opgraving is het documenteren van alle gegevens en daarnaast het uitwerken en veiligstellen van het materiaal conform het Programma van Eisen (PvE), en daarmee de informatie te behouden ten behoeve voor de kennisvorming van het verleden. De informatie is vervat in projectdocumentatie en in vondsten en monsters.¹⁸

Het veiligstellen van dergelijke informatie en de uitvoering van een archeologische opgraving dient minimaal te gebeuren conform de eisen uit de KNA 4.1 protocol 4004 Opgraven. Uiteindelijk wordt de informatie gepresenteerd in een basisrapport Opgraven.

Het plangebied is binnen één werkput en één vlak opgegraven en concentreert zich op de locatie van het nieuw te bouwen appartementencomplex Valerius. Dit is goedgekeurd door het Bevoegd Gezag. De sporen zijn digitaal ingemeten en gedocumenteerd. Vanwege het geringe aantal sporen zijn alle archeologische sporen gecoupeerd en zijn de vondsten gekoppeld aan de sporen. De noodzakelijke hoogtemetingen zijn verricht, en de bodemopbouw is gedocumenteerd. De werkwijze was conform de KNA 4.1.¹⁹

Vlakaanleg

Het aanleggen naar het eerste vlak gebeurt onder fysiek aanwezig toezicht van een Senior KNA Archeoloog. Het vlak wordt aangelegd op het niveau waarop de eerste sporen zichtbaar zijn. Dit gebeurt laagsgewijs door een graafmachine met een gladde bak. Per laag wordt de bodem onderzocht met een metaaldetector. De aanlegvondsten worden per 5 meter op het lint verzameld. Als het niveau van het eerste vlak bereikt is wordt dit netjes opgeschaafd. De vondsten worden gekoppeld aan een spoornummer dat is aangemaakt voor de laag vanaf de bouwvoor naar het eerste vlak. Het vlak wordt netjes opgeschaafd en per 5 meter met de aanwezigheid van een sjalon gefotografeerd. Tijdens het opschaven moet er ook aandacht geschonken worden aan de mogelijke vuursteenartefacten van soms klein formaat, vuursteen en metalen voorwerpen. Deze worden als puntlocatie (x-, y-, en z-waarden) ingemeten.

Documentatie

Het meten en tekenen van de archeologische gegevens gebeurt door middel van de GPS (richtlijnen in specificatie OS02 en OS06). Van het vlak worden om de drie meter hoogtemetingen genomen. De put wordt digitaal getekend en langs de put wordt om de drie meter maaiveldhoogtes genomen. Bijzondere concentraties vondsten die niet aan een spoor en of profiel te koppelen zijn worden als puntvondst ingemeten. Hetzelfde geldt voor de vondsten die met de metaaldetector zijn gedaan. Alle vondsten krijgen een vondstnummer en worden voorzien van een vondstkaartje met daarop alle basisadministratie (projectcode, put, vlak, vak, spoor, vondstnummer, datum, inhoud, opmerkingen).

Ook de monsters worden ingemeten als puntvondst. Deze krijgen echter een monsternummer (startende vanaf M1). Als puntvondst zit aan de vondst direct een NAP-hoogte gekoppeld. Het vondstmateriaal wordt in het veld verwerkt conform OS11 en op dusdanige wijze dat de conditie zoveel mogelijk stabiel blijft.

De sporen worden aangekrast en voorzien van een spoorlabel (conform specificatie OS05). De sporen worden

¹⁸ SIKB BRL 4000, KNA protocol 4004 Opgraven, 4.

¹⁹ SIKB 2018, protocol 4004.

ingetekend met de GPS/RTS, en beschreven in ODILE (database). De vondsten die aan de oppervlakte van het spoor liggen worden direct verzameld, voorzien van een vondstnummer en kaartje en geregistreerd in de database (conform specificatie OS04). In het veld wordt er gekeken naar eventuele structuren of relaties tussen sporen. Bij een DO dienen alle sporen te worden gecoupeerd. De sporen die gecoupeerd zijn en een archeologische waarde hebben, worden gefotografeerd en gedocumenteerd (conform specificatie OS07). Indien het om bijzondere sporen gaat worden de coupes ook getekend. Nadat een spoor gecoupeerd is wordt deze met de troffel of schop afgewerkt en gecontroleerd op vondstmateriaal.

Van het project worden diverse foto's gemaakt (conform specificatie OS08). Alle foto's worden door middel van een camera-applicatie (Phidili) genomen. In deze app kan gemakkelijk gegevens aan een foto worden toegevoegd. Het betreft dan de projectcode, het projectnummer, het put-, vlak-, spoor- of profielnummer en daarnaast kunnen per foto de windrichting en de weersomstandigheden worden aangegeven. Dit maakt een fotobord onnodig. Het is wel verplicht dat op elke foto, met uitzondering van sfeerfoto's, een spoorkaartje en een schaalbalk aanwezig is.

Per dag wordt er een dagrapport geschreven (conform specificatie OS09). Indien de dagrapporten voldoen aan zowel de eisen van een dag- als wekrapport, hoeven er geen losse wekrapporten geschreven te worden. Iedere dag wordt er een back-up gemaakt van de digitale gegevens. In principe wordt er uitgegaan van een digitale manier van werken. Indien er om bepaalde redenen niet digitaal gewerkt kan worden dient dit analoog conform de eisen uit de KNA 4.1 te gebeuren.

4. De historische gegevens

4.1 Inleiding

Tijdens het IVO-P voorafgaand aan deze opgraving werd duidelijk dat op de plek van de voormalige boerderij 'Het Hoekje' een ouder gebouw gestaan heeft, genaamd het Buytmansgoed. Zoals hierna zal blijken is vóór het jaar 1471 géén relatie tussen de familie Buteman en het Buytmansgoed bekend. Voor de context is het wel belangrijk om de familie Buteman uit te lichten. Bijvoorbeeld omdat er wel een Butemansgoid in 1393 uit Westenholte bekend is. Om die reden worden ook historische bronnen voor het jaar 1471 beschreven binnen het kader van deze context. In dit hoofdstuk zullen de verschillende eigenaren en beheerders en bewoners van 'Het Hoekje' en 'Het Buytmansgoed' chronologisch beschreven worden.

4.2 Buteman

In de historische bronnen wordt de familie Buteman op verschillende manieren geschreven (Buteman, Boutmen, Buitman, Buytman(s), Buijtmán(s), Buetman, Buetemans, Buekemans, Butema, Bouytman(s), Puytmans, Putmans, Puteman en Putteman. Ter bevordering van de leesbaarheid zal hier enkel Buteman worden gebruikt.

In het jaar 1393 is al sprake van een Butemansgoid. Dit goed is op dat moment in eigendom van Gheert van Spoelde, een belangrijk schepen van de stad Zwolle.²⁰ De bron vermeldt dat het Butemansgoid samen met een ander goed in Westenholte ligt. Hoewel de naam op het betreffende Buytmansgoed lijkt, gaat het hier niet om hetzelfde goed. Wel blijkt hieruit dat er meerdere Buytmansgoeden zijn geweest en dat de familie Buteman op meerdere locaties rondom Zwolle percelen en onroerend goed in eigendom had.

De eerste vermelding van een Buteman in Zwolle komt uit 1379, namelijk Johan Buteman.²¹ Johan Buteman is lid van een vermoedelijk voorname familie in Middeleeuws Zwolle geweest. Hoewel er geen aanwijzingen zijn dat deze familie van adel was, zijn er wel historische bronnen die vermelden dat Johan Buteman gerichtsmán van de stad Zwolle is geweest, net zoals Gheert Buteman enkele decennia later.²² Hier moet onderscheid gemaakt worden tussen twee verschillende Johan Buteman's. De naam Johan Buteman komt namelijk voor van 1379 tot 1483. In dat laatste jaar wordt hij Johan Buteman de Olde genoemd.²³ Er vanuit gaande dat Johan Buteman in 1379 al enige leeftijd bereikt heeft toen hij gerichtsmán van Zwolle was kan het niet anders dat het hier om twee verschillende personen gaat. Waarschijnlijk zijn de twee wel familie van elkaar geweest. Uit de historische bronnen blijkt niet hoe deze familieverbanden exact in elkaar stak. Enige duidelijkheid over de verschillende Johan's wordt gekregen wanneer een bron uit 1413 spreekt over *'Bewisinge van den verloren harnasch in Vreeslant, dat wij dairvoir betaelt hebben: Johan Buteman voir een hontskovel ende enen twyvoldigen tabbert in der lester reyse. 2gl en 18 pl.'*²⁴ Het gaat hier om deelname aan de Fries-Hollandse oorlogen, een verzamelnaam voor meerdere korte oorlogen, veldslagen en -tochten van Holland tegen West-Friesland en Friesland. Zwolle was in de veertiende eeuw onderdeel van Het Oversticht, dat onder leiding van bisschop Frederik van Blankenheim een bondgenoot van de graven van Holland was.²⁵ Het Oversticht grensde in het noorden aan Friesland en in het begin van de vijftiende eeuw werden verschillende veldtochten naar Friesland vanuit het Oversticht uitgevoerd. Daarbij droegen zij mantels in de Stichtse kleuren blauw en wit.²⁶ Bij één van deze tochten verloor Johan Buteman dus een hontskovel en een tweevoudige tabbert. Vooral de vermelding van een 'hontskovel' is een aanwijzing in welke hoedanigheid Johan Buteman aan deze veldtocht meedeed. Een hontskovel is de Nederlandse verbastering van het Duitse Hundsgugel, in het Engels Houndskull genaamd. Het huidige Nederlandse

Fig. 4.1. Voorbeeld van een hondensnuitvizier.

20 C.O.- G.A. Zwolle, inv. PA044 CH. Coll. 393.06.

21 Berkenvelder 1980, 127, reg.nr. 155.

22 Berkenvelder 1980, 127, reg.nr. 155; Berkenvelder 1986b, 352, reg.nr. 1870.

23 Berkenvelder 1994d, 218, reg.nr. 3194.

24 Berkenvelder en Elte 1998, 182.

25 Ten Hove 2005, 140.

26 Ten Hove 2005, 141.

Fig. 4.2. Twee ridders met hondensnuitvizieren. Dateert uit 1400. (Manuscript Le Chevalier errant, 1400, Bibliothèque Nationale, 42r).

woord is hondensnuitvizier. Een hondensnuitvizier was een vizier met een kegelvormige punt bij de neus en mond dat aan een bascinet vastgemaakt kon worden. De uitstekende 'snuit' gaf betere bescherming van slagen tegen het gezicht. Daarnaast kon het hondensnuitvizier door het grotere oppervlak van de snuit voorzien worden van meer ventilatiegaten dan eerdere versies van klapvizieren. Bascinetten met een hondensnuitvizier waren voornamelijk toebedeeld aan de 'ridderlijke' klasse.

Waarschijnlijk is de Johan Buteman die deelneemt aan de veldtocht naar Friesland de jongere Johan. Immers vindt de veldtocht 34 jaar later plaats dan 1379 toen de oude Johan al gerichtman in Zwolle was. Op deze manier kan ook een beeld worden geschetst van de sociale klasse waarin de familie Buteman zich bevond. Bekend zijn minimaal twee generaties van de familie die deelnamen in het stadsbestuur van Zwolle en meestreden in de veldtochten naar Friesland in de hoedanigheid van 'ridder'.

Fig. 4.3. Akte uit 1434 waarin Johan Buteman een jaarrente verkoopt. Met uithangende zegel van hem.

In deze periode heeft Johan Buteman een huis in de Kostersteghe, de tegenwoordige Papenstraat.²⁷ Daarnaast heeft Johan Buteman in 1434 verschillende stukken land te Mastenbroek, in de Diezerslag aan de Oude Wetering. Uit die stukken land verkoopt hij 'een jaarrente van zes oude Johannes Burghonincsche braspenningen aan Aelbert Persoen ten behoeve van het Sint Joostaltaar in de St-Michaelskerk te Zwolle'.²⁸ Deze akte is verzegeld met het zegel van Johan Buteman. Op het zegel staat een huismerk in het schild. Een huismerk is een eenvoudig gelijnd hoekig teken waarmee een persoon of een boerderij en het daarbij behorende bezit worden aangeduid. Een huismerk wordt vaak beschouwd als een niet-adellijk familiewapen dat erfelijk is. Het is om deze redenen aannemelijk dat de familie Buteman een middelhoge sociale status had, maar geen adel was.

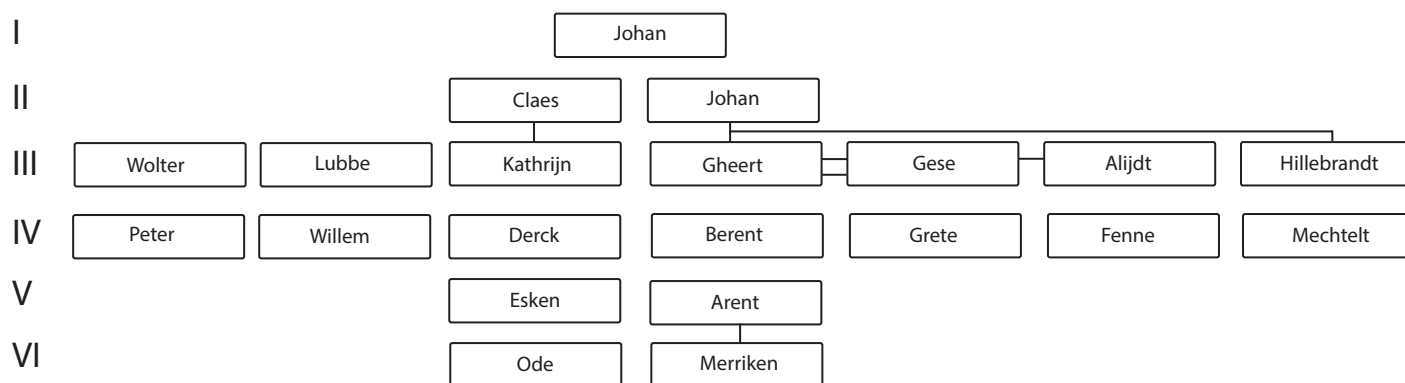

Fig. 4.4. Zes generaties Buteman en bekende verwantschappen van 1379 tot 1595.

In de loop van de vijftiende eeuw komen meerdere leden van de familie Buteman in de historische bronnen voor. Namen zoals Claes Buteman, Gheert Buteman, Lubbert Buteman, Hillebrant Buteman en Wolter Buteman. De exacte verwantschappen tussen deze familieleden is vaak niet te achterhalen. Het is dus niet bekend of het hier gaat om broers, of een vader en zoon verwantschap. Toch zijn er enkele aanwijzingen. Zo weten we dat Gheert en Hillebrant Buteman broers zijn.²⁹ Ook weten we dat Claes Buteman de vader is van Kathrijn Momme (Meisjesnaam: Buteman) en de grootvader van Hillebrandt en Willem Momme.³⁰ Gheert Putteman (Buteman) is de zoon van Johan Buteman.³¹ Deze Gheert Buteman is net zoals zijn vader eveneens gerichtman van de stad Zwolle.³² Daarnaast weten we dat Gheert Buteman's eerste vrouw Gese heette³³ en zijn tweede vrouw Alijdt.³⁴

In de tweede helft van de vijftiende eeuw worden door de familie Buteman ineens relatief veel goederen verkocht, zoals een hof en boomgaard van Gheert Buteman dat buiten de Luttekepoort gelegen was.³⁵ Ook wordt er in 1462 en 1463 op drie huizen van Gheert en Johan Buteman beslag gelegd door het stadsbestuur van Zwolle. Deze huizen staan buiten de Dieserpoorte op Dalinkdinck bij de Steenstraat³⁶, in de Voorstraat en in de Diezerstraat.³⁷ Het zou kunnen dat de familie Buteman in deze periode geldproblemen had, dat er beslag werd gelegd op hun onroerend goed en zij genoodzaakt waren om enige goederen die zij bezaten te verkopen.

Niet veel later, in het jaar 1471, is een eerste aanwijzing in de historische bronnen te vinden voor de locatie van het Buitmansgoed te Diese. In een regest staat dat Lubbert(?) Buteman een huis in de Dyeser marke heeft dat strekt voor vanaf de weg tot achter aan de Zegraven.³⁸ Zegraven staat voor 'het gegraven water dat naar zee gaat' en hiermee wordt waarschijnlijk het Zwarte Water bedoeld. In een vijftiende eeuws regest over de Rode Toren te Zwolle wordt het Zwarte Water ook met 'het water dat naar zee gaat' aangeduid.³⁹ Wanneer dit vergeleken wordt met de ligging van het Buytmansgoed aan de Katersteeg als voorganger van boerderij Het Hoekje lijkt dit te

27 Berkenvelder 1983b, 359, reg.nr. 1102.

28 Berkenvelder 1986b, 137, reg.nr. 1508.

29 C.O. GI-03. Antiquuni Registrum, f. 241.

30 Berkenvelder 1986b, 437, reg.nr. 2012.

31 C.O. GI-03. Registrum diversorum actuum, f.204.

32 Berkenvelder 1986b, 352, reg.nr. 1870.

33 Berkenvelder 1993a, 190; C.O. maandrekeningen van Zwolle 1444, f. 25, 46; Berkenvelder 1991b, 95, reg.nr. 2222.

34 C.O. GI-03. Registrum diversorum actuum, f. 147a.

35 C.O. toegangsnr. 0700, inv.nr. 10448.

36 In de vijftiende eeuw was de naam 'steenstraat' eerder een soortnaam dan een eigenaam en nog niet expliciet verbonden met de huidige Steenstraat. Zowel buiten de Sassenpoort, als de Steenpoort en de Diezerpoort lag een steenstraat. De Vries 1994, 231, 459.

37 C.O. GI-03. Registrum diversorum actuum, f.204; C.O. GI-03. Registrum diversorum actuum, f. 206; C.O. GI-03. Registrum novum rubrum, f. 440.

38 Berkenvelder 1991b, 416, reg.nr. 2748.

39 Berkenvelder 1980, 28, reg.nr. 4.

kunnen kloppen. De grond die heeft toebehoord aan het Buytmansgoed strekt vanaf de Katersteeg tot en met de plek waar tegenwoordig de wijkboerderij de Klooienberg ligt. Deze Klooienberg wordt in de historische bronnen

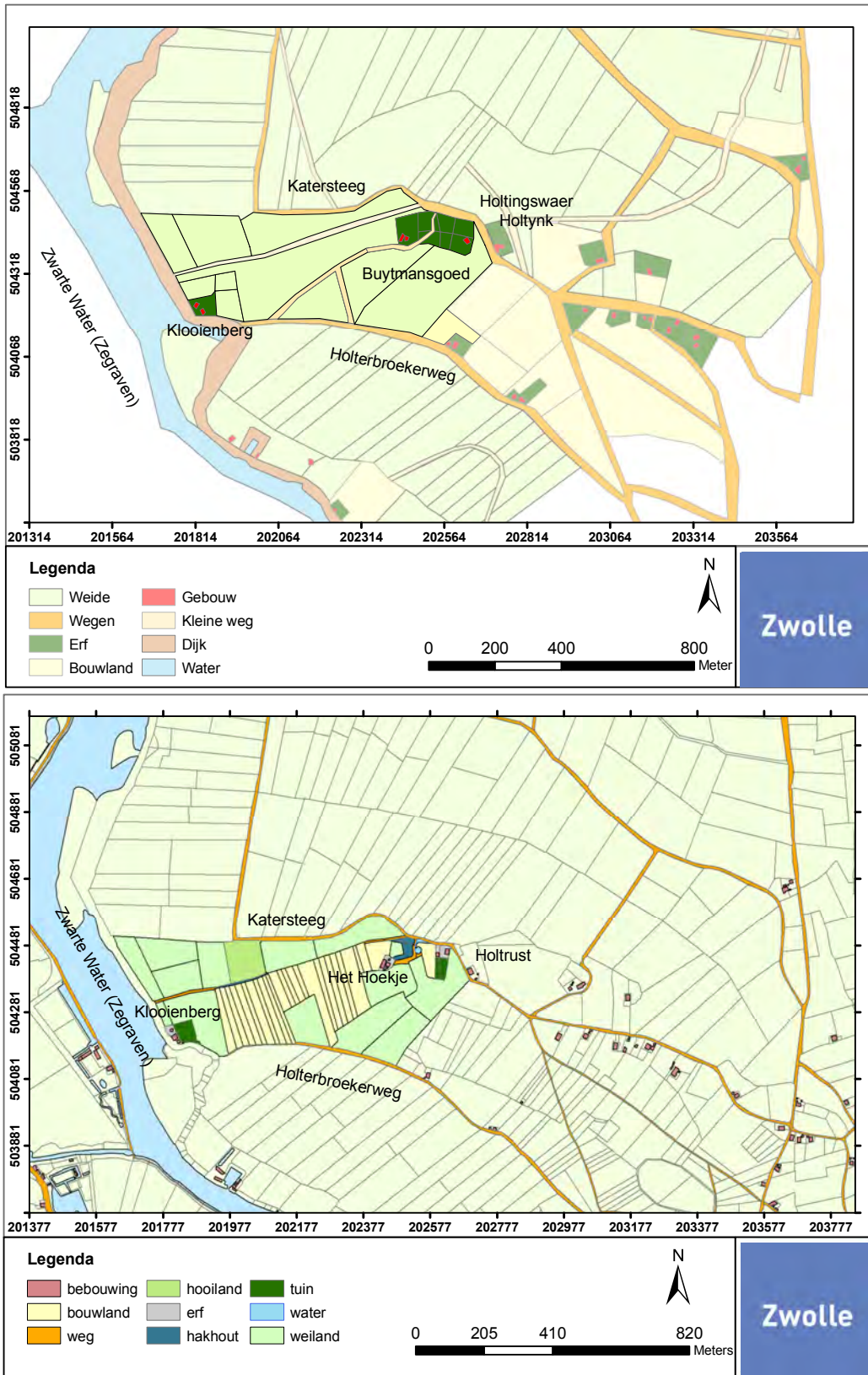

Fig. 4.5. Boven de situatie op de Hottinger-atlas uit 1773-1794 en onder het kadastraal minuutplan uit 1811-1832.

voor het eerst in 1643 genoemd.⁴⁰ De boerderij zou ouder kunnen zijn dan de zeventiende eeuw, maar ligt wel op grond dat oorspronkelijk van het Buytmansgoed was. Het lijkt er in ieder geval op dat de Klooienberg niet ouder is dan 1471. Dan rest de vraag hoe groot het Buytmansgoed op dat moment was en wat er bij hoorde. Volgens de leenregisters is het Buytmansgoed mogelijk afgesplitst van een ander goed, dat oorspronkelijk één leen was van de abdij van Essen en onder het groter hof van Ierte viel. Het andere goed heet het Holtingswaer. Of hier sprake is van het latere erf Holtrust dat naast het Buytmansgoed ligt is momenteel nog niet onderzocht, maar is wel waarschijnlijk. Het Tijnsregister uit 1332 van de abdij van Essen vermeldt het erf 'Holtynck te Dese'. Mogelijk is het Holtingswaer een latere benaming voor erf Holtynck. Het Buytmansgoed wordt op dat moment niet in Dese genoemd, mogelijk heette het toen nog anders of was het nog onderdeel van het goed Holtynck.

Wanneer op de Hottinger atlas uit 1773-1787 naar de oudst bekende perceelindeling gekeken wordt is te zien dat het voormalige Buytmansgoed een relatief onopgedeeld karakter toont met twee centraal gelegen, waarschijnlijk particuliere zandpaden die toegang boden tot de dijk aan het Zwarte Water. Mogelijk gaat deze perceelindeling terug tot de vijftiende eeuw of zelfs daarvoor. Het kadastraal minuutplan uit 1811-1832 toont op de locatie van het voormalige Buytmansgoed juist een sterk opgedeelde perceelindeling aan de zuidzijde van het centrale zandpad. Aan de noordzijde van het zandpad en aan de meest oostwaarts gelegen percelen valt op dat het hier relatief organisch gevormde betreft. Dit zou kunnen duiden op een oudere perceelindeling en zouden mogelijk ook nog bij het Buytmansgoed gehoord kunnen hebben. De noordgrens van het goed is de Katersteeg en de zuidgrens de Holtenbroekerweg. De landerijen die bij het Buytmansgoed hebben gehoord hebben dan een totale oppervlakte van 31 hectare. Ter verduidelijking van de bovenstaande tekst is een begeleidend kaartje toegevoegd (zie fig. 4.5).

Aan het eind van de vijftiende eeuw verdwijnt het zicht op het Buytmansgoed enigszins. Het Buytmansgoed en de familie Buteman wordt nog maar enkele keren genoemd in de historische bronnen. In 1486 wordt genoemd dat Gheert Buteman land heeft dat zich van de *Holtenbroicksweg* tot achter aan een weg uitstrekt.⁴¹ Het zou hier kunnen gaan om een voormalig gedeelte van het Buytmansgoed, dat op dat moment in handen is van Lubbert Buteman. Een regest uit 1488 vermeldt een Buemanskamp te Dese. Dat stuk land is echter niet in eigendom van een Buteman, maar van priester Geert Geye en zijn zus Aleyt Geye.⁴² Een erfuiting uit 1529 vermeldt wel een 'Lubbert Buemans guedt te Dese'.⁴³ In 1595 meldt een bron het volgende: '*Beyden erven ende gueden gehyeten dat eene de Holtingswaer en dat ander Buytmansguedt met allen olden ende nyen, hoegen ende legen tobehoeren, nyet daervan in 't cleyne noch groete uuytbescheyden, soe als oeck de beyden erven voerscr. gelegen syn to Deeze in de vryhey van Swolle, (...) daer nou ter tyt Arendt Buitman voer meyerman up woent.*' Blijkbaar is het Buytmansgoed in het begin van de zestiende eeuw nog in beheer van de familie Buteman, maar niet meer aan het eind van de zestiende eeuw. De term meyerman roept de vraag op of Arendt Buteman nog wel in het bezit is van het goed, of er alleen woont en het beheert. Een meier is immers iemand die een landgoed of boerderij beheert en niet iemand die het in bezit heeft.

De familie Buteman verdwijnt rond 1600 compleet uit de historische bronnen van de stad Zwolle, met uitzondering van de naam 'Het Buytmansgoed'. Wat opvalt is dat wanneer de achternaam Buteman in de tweede helft van de zestiende eeuw wordt genoemd het voornamelijk om vrouwen gaat. Het zou kunnen dat wanneer deze vrouwen door een huwelijk een andere achternaam aannamen, de familienaam Buteman stap voor stap uit Zwolle verdween. Een voorbeeld is Merriken Arendts, dochter van wijlen Arendt Buteman, die in 1620 gaat trouwen met Derck Dercksen.⁴⁴

4.3 Mullers & van Haersolte

In de tweede helft van de zestiende eeuw verandert het Buytmansgoed van eigenaar. Uit het jaar 1554 komt een akte van schenking van twee jaarrenten door Griete Mullers aan de provisorsen van de huisarmen. Zij verkrijgt deze jaarrenten respectievelijk uit het erve en goed Noerlenhorst in de buurschap Rechteren te Dalfsen en uit het Buitmansgoed in de buurschap Diese te Zwolle, beide leenhorig aan de abdis en het kapittel van Essen.⁴⁵

40 Van Zanten 2022, 10.

41 Berkenvelder 1994, 279, reg.nr. 3295.

42 Berkenvelder 1994, 325, reg.nr. 3368.

43 C.O. RA001-146 Erfuitingen 1521-1553.

44 C.O. Toegangsnr. 0709 DTB Zwolle, Inv.nr. 721.

45 C.O. toegangsnr. 0700, archiefstuk 9964-CH554.08.

Opmerkelijk is dat in de akte Henrick van Haersolte eveneens eigenaar van de Noerlenhorst en het Buitmansgoed wordt genoemd: *'hefft die vurts. Griette vuirts. Mullers met oeren momber bekantt vurts.(aut.: Roleff Barmyer) dat sy dem huisarmen binnen Zwolle so gerechten testamentis gegeven hefft drie en twintich golden gulden des jaers bij des vurts. Henrick van Haersolten gueder toe Deese gelegen genompt Buitmans guedt (...) inde jaere vijftijn hundredt vier ende vijftig upten XIX (aut.: 19de) maarti.'*⁴⁶ Wat de relatie tussen Grete Muller en Henrick van Haersolte was is niet bekend. Grete Muller was volgens diezelfde akte de dochter van Johan Berenttsen.⁴⁷ Haar naam komt in de regesten voor van 1510 tot 1566.⁴⁸ Griete Muller is volgens het register van erfuitingen in 1564 weduwe van Wilbert Muller.⁴⁹ Haar man Wilbert Henricks Moller heeft in 1549 met zijn eerste, reeds overleden vrouw Gese al twee kinderen gekregen, genaamd Gerdt en Gertke.⁵⁰ Deze kinderen ontvangen in dat jaar hun zalige moeders nagelaten goed en jaarlijks 60 goltgulden wanneer zij mondig worden. Tot die tijd voorziet hun vader Wilbert de kinderen van 'kost, kleder en alle noodruft'.⁵¹ Wilbert en Griete krijgen in een niet nader te bepalen jaar een zoon genaamd Henrick. Hun zoon Henrick Wilberts sterft niet veel later in 1564.⁵² Naast het Buitmansgoed verkoopt ene Griethe Mollenairs haar helft van een verfmolen buiten de Dieserpoort met huis en hof aan de huisarmen van Zwolle waarvan de andere helft toebehoort aan de hiervoor genoemde Gerdt Henricks Moller, een kind uit een eerder huwelijk van haar man.⁵³

4.4 Lantinck

In het familiearchief van Vos de Wael werd een kopie uit 1620 van een verkoopakte uit 1618 aangetroffen. De verkoopakte werd getekend in de Witte Swaene te Zwolle.⁵⁴ In deze verkoopakte wordt een *'erve ende goet gelegen toe Diese genaamt Buitmans haege ende leege in't huijs, hof ende andere dependentien'* door Bartholomeus Lantinge verkocht aan Gerrit Gerritsen Breedtgordel.⁵⁵ Dit betekent dat tussen 1600 en 1618 het Buitmansgoed door de familie Lantinck gekocht werd. In 1603 verkoopt deze Bartholomeus Lanting diverse stukken grond in Diese en de Dieser Marcke aan Johan van Angeren Evertz en joffer Anna van der Busch en hun erfgenamen.⁵⁶ Lanting heeft dus in het begin van de zeventiende eeuw meerdere goederen in Diese. Bartholomeus Lantinge komt uit een welvarende familie van advocaten en rechtsgeleerden. Zijn vader was mr. Richardt Lanting die naast rechtsgeleerde ook wijnhandelaar was, alsmede de gevolmachtigde van de abdijs Dickeninge en ambtman van het kapittel van Sint Lebuines te Deventer. Bartholomeus trouwt in 1599 te Zwolle met Anneken Oedsma, dochter van mr. Dominicus Oedsma, advocaat in den Hoven van Vrieslant, wonend te Leeuwarden.⁵⁷ Ter gelegenheid van hun huwelijk wordt in 1612 een gebrandschilderde wapenruit gemaakt. De wapenruit heeft een boogvormig middenstuk met daarin een voorstelling van Rethorica. Rechts zit een maagd in een lang kleed met lang krulhaar en een krans op het hoofd. Links een kleine gevleugelde figuur met open boek op een raamkozijn waarvan het gordijn met bruine strepen afhangt. Onderaan zijn twee ruitjes met het opschrift: 'BARTHOLOMEUS LANTING. RYCHART BEYDER RECHTEN LICENTIAET: ANNEKEN OEDSMA SYN HUYSFROUWE'.⁵⁸ Uit dit huwelijk komen drie kinderen genaamd Elsen (Elsabe), Beatrix en Richardus Lantingh.⁵⁹ Naast zijn beroep als rechtsgeleerde heeft Bartholomeus Lanting ook nog een ververij. In de ververij werkt Israel Jansen van Reenen als dienstknecht.⁶⁰ Vrede Roelofs is hun dienstmaagd.⁶¹ Dat Bartholomeus Lanting connecties heeft met de adellijke families van Overijssel blijkt wel uit het feit dat hij onder andere voogd is van juffer Cecilia van Holte, vrouw van Arent van Oldeneel.⁶² Anneken Oedsma sterft echter in 1618.⁶³ In datzelfde jaar verkoopt Bartholomeus het Buitmansgoed en hertrouwt hij op 26 april met Maria (Merriken) Vriesen.⁶⁴ Sinds 1603 is Bartholomeus Lanting in het bezit van het Olt Alphensgoed in het buurschap Zalné te Zwolle.⁶⁵ Dat goed is tot 1603 voor langere tijd in handen van de familie Vriesen (Vreyse) geweest, mogelijk is het nieuwe echtpaar via deze weg in contact gekomen.

Fig. 4.6. Familiewapen van Lantingh
[CBG - Familiewapens. Coll.nr.: 1801].

- 46 C.O. toegangsnr. 0700, archiefstuk 9964-CH554.08. Transcriptie WJM Cremers.
- 47 C.O. GI-Reg. Regesten.
- 48 C.O. Maandrekeningen van Zwolle 1510, f. 29; C.O. Maandrekeningen van Zwolle 1566,
- 49 C.O. GI-02. Register van erfuitingen, f. 21.
- 50 C.O. GI-02. RA001-146 Erfuitingen 1521-1553, f. 33.
- 51 C.O. GI-02. RA001-146 Erfuitingen 1521-1553, f. 33.
- 52 C.O. GI-02. Register van erfuitingen, f. 21.
- 53 C.O. RA0001-110 Testamenten 1541-1590, f. 42.
- 54 De Witte Swaene ligt volgens een bron uit 1596 en 1603 aan de Vischmarkt. C.O. RA001-024 Transporten f. 220; C.O. RA001-024 Transporten f. 762.
- 55 C.O. toegangsnr. 0254.1, Inv.nr. 6. Transcriptie WJM Cremers.
- 56 C.O. RA001-024 Transporten 1592-1605, f.628.
- 57 C.O. GI-G; C.O. Toegangsnr. 0709 DTB Zwolle, inv.nr. 721.
- 58 Museumcollectie Deventer Verhaal, inv.nr. 3080.
- 59 C.O. GI-01.
- 60 C.O. Toegangsnr. 0709 DTB Zwolle, inv.nr. 721, f.50.
- 61 C.O. Trouwboek RBSO, inv.nr. 721, f.82.
- 62 C.O. toegangsnr. 0214. Inv.nr. 7.126, f.30.
- 63 C.O. GI-01.
- 64 Klunder 2010, 13.
- 65 C.O. toegangsnr. 0197.1. Inv.nr. 2.716.

Fig. 4.7. Gebrandschilderde wapenruit met vermelding van Bartholomeus Lanting en Anneken Oedsma (Collectie Deventer Verhaal inv.nr. 3080).

Bartholomeus Lanting sterft zelf rond het jaar 1621.⁶⁶

4.5 Breedtgordel

Zoals hiervoor genoemd verkoopt Bartholomeus Lanting het Buitmansgoed in 1618 aan Gerrit Gerritsen Breedtgordel uit Schelle.⁶⁷ In 1609 trouwt Gerrit met Marrieken Frericks uit Diese.⁶⁸ Zij krijgen uit dit huwelijk vier kinderen: Geesien, Lubbe, Lucas en Driesijn Gerritsen Breedtgordel.⁶⁹ Gerrit en Marrieken kopen in 1613 verschillende stukken land in de Diesermarcke, genaamd het Vene en het Lange Slag.⁷⁰ Daarnaast bezitten ze nog een huis en hof buiten de Sassenpoort, volgens een akte uit 1624.⁷¹ In het jaar 1625 sterft Gerrit Breedtgordel en blijft Marrieken met haar vier kinderen achter.⁷² Gerrit wordt begraven in de St. Michaelskerk te Zwolle tegen

66 C.O. Toegangsnr. 0709 DTB Zwolle, Inv.nr. 721.

67 C.O. toegangsnr. 0254.1, Inv.nr. 6. Transcriptie WJM Cremers.

68 https://www.vpnd.nl/bronnen/ov/zwolle/zwolle_transcript_geref-trouwen-1603-1616.pdf

69 C.O. RA001-148 Erfuitigen. wijk Diezerstraat f.625-f626.

70 C.O. RA001-025 Transporten 1605-1617, f.453-454.

71 C.O. RA001-027 Transporten 1624-1630, f. 20; C.O. RA001-027 Transporten 1624-1630, f. 37.

72 C.O. RA001-148 Erfuitigen. wijk Diezerstraat f.625-f626.

de kerkdeur van de markt.⁷³ In datzelfde jaar hertrouwt Marrieken Frericks met Otto Henricks uit Wijthmen.⁷⁴ In 1628 verklaart Marrieken dat het Buitmansgoed eertijds door haar en haar man was aangekocht, maar dat zij en haar tegenwoordige echtgenoot Otto Hendricks de laatste kooppenning hebben betaald en om die reden begeert dat het goed alleen aan haar en haar tegenwoordige echtgenoot toebehoort zonder recht daarop van haar kinderen met wijlen Gerrit Gerritsen Breedtgordel.⁷⁵ In de kopie van de verkoopakte van het Buitmansgoed uit 1620 staat echter dat Gerrit in de jaren 1618 tot en met 1620 van de totale koopsom van 4175 gulden al 4350 gulden inclusief rente heeft betaald.⁷⁶ De laatste kooppenning die Marrieken en Otto hebben betaald zal daarom niet veel geweest zijn. De erfenis van de kinderen van Marrieken en Gerrit Gerritsen Breedtgordel wordt dus ontnomen voordat zij meerderjarig worden.

4.6 Vos-De Wael

Via een aantal leenregisters van de abdij van Essen uit de zeventiende en begin achttiende eeuw is het mogelijk om de verschillende leenopvolgers van het Buitmansgoed uit die periode te achterhalen. In 1664 is het goed in eigendom van Marrichien Otten, een van de kinderen van Marrieken Frericks, weduwe van Breedtgordel, en Otto Hendricks.⁷⁷ Marrichien Otten trouwt met Berent Frerix en krijgt samen met hem twee kinderen, namelijk een zoon Jan Berents⁷⁸ en een dochter Gerrigje.⁷⁹ In 1717 verkrijgt Egbertus Vos de Wael, petekind van Everard Vos, het goed na opdracht door Jan Berents en zijn vrouw Hermtien Peters.⁸⁰

Everard Vos is een telg uit de familie Vos die in Zwolle vooral bekend staan door hun exploitatie van een bierbrouwerij in de buurt van de voormalige Vosjessteeg. Everard was daarnaast peter van Egbertus de Wael. Deze Egbertus was een lid van het geslacht De Wael dat oorspronkelijk afkomstig was uit Antwerpen maar waarvan een tak in de tweede helft van de 17de eeuw verhuisde naar Amsterdam. Egbertus was afkomstig uit Amsterdam maar vestigde zich in 1731 op 18 jarige leeftijd in Zwolle. Hier werd hij universeel erfgenaam van zijn peter Everard Vos. Om zijn erflater te eren nam hij na de dood van Everard Vos de naam Vos de Wael aan. Egbertus Vos de Wael trouwde in 1746 met Johanna Maria van Sonsbeeck, een dochter van Gerhardus van Sonsbeeck en Cornelia van Grootvelt. In de statie Koestraat werd op 23 december 1749 de zoon Gerardus Everardus gedoopt. Hij behaalde in 1770 Zijn doctorsbul in de rechten in Leiden. Door zijn katholieke afkomst waren zijn mogelijkheden beperkt en werd hij als een soort tweederangs burger beschouwd. Zo mocht hij in Overijssel geen openbare ambten vervullen. Dit is de reden waardoor hij uitweek naar Limburg waar hij raad werd van het Hof van Gelre in Venlo. Op 13 juni 1784 trad hij in Zwolle in het huwelijk met Arnoldina Antonia Helmich, een dochter uit een voornaam katholiek geslacht. Zij kregen negen kinderen die allemaal in Venlo werden geboren. Na het overlijden van zijn schoonvader Arnoldus Johannes Helmich in 1783 werd hij onder andere eigenaar van het huis Nieuwstraat 5 met bijbehorend koetshuis. In 1802 kocht hij toen het gezin terugkeerde naar Zwolle ook het huis Schoutenstraat 13. In dat jaar trad hij ook toe tot het stadsbestuur waar hij tot 1810 deel van bleef uitmaken. In 1813 werd hij lid van de Provinciale Staten van Overijssel. Zijn plaats in het stadsbestuur was toen ingenomen door zijn zoon Arnoldus Johannes Vos de Wael. Hij was vanaf 1813 tot 1855 de langs zittende burgemeester van Zwolle.

Gerardus stief op 29 juli 1830 op de Kranenburg. Het landgoed kwam in handen van een andere zoon mr. Egbertus Ludovicus Antonius Vos de Wael. Deze was getrouwd met Anna Maria van Middachten. Hij kocht ook van zijn zwager mr. Franciscus Wilhelmus Johannes Arnoldinus baron van Lamsweerde het huis Nieuwstraat 55. In 1843 bood hij de Kranenburg te koop aan.⁸¹

In 1796 wordt het Buitmansgoed, dat tot dan uit twee helften bestaat tot één leen gemaakt. Zo blijkt uit een akte waarbij de ambtman van het Stift Essen voor de goederen, gelegen in Salland, Gerhard Everhard Vos de Wael ontslaat uit de leenplichtigheid voor een stuk land, behorende tot Het Buitmansgoed, dat Vos de Wael met een zekere Leedeboer geruild heeft tegen een aangrenzend stuk land, waarmee hij vervolgens wordt beleend en dat met het genoemde goed tot een leen wordt verenigd.⁸²

Fig. 4.8. Familiewapen Vos de Wael.

73 C.O. RA001-027 Transporten 1624-1630, f. 136.

74 C.O. toegangsnr. 0709 DTB Zwolle, Inv.nr. 721, f. 161.

75 C.O. toegangsnr. 0197.1, inv.nr. 477 vi, f. 47.

76 C.O. toegangsnr. 0254.1, Inv.nr. 6. Transcriptie WJM Cremers.

77 C.O. toegangsnr. 0197.1, inv.nr. 2.478.

78 C.O. toegangsnr. 0197.1, inv.nr. 2.478.

79 C.O. toegangsnr. 0709. Inv.nr. 701, f. 94.

80 C.O. toegangsnr. 0197.1, inv.nr. 2.478.

81 Klomp 2008, 86.

82 C.O. toegangsnr. 0238.1.2.8.17.13, inv.nr. 1409.

Fig. 4.9. Egbertus Vos de Wael en Johanna Maria van Sonsbeeck.

In de 18de eeuw wordt het Buitmansgoed voor het eerst erve 'Het Hoekje' genoemd.

Op het kadastraal minuutplan van 1811-1832 is de boerderij te zien. Op dat moment is de boerderij nog steeds in handen van de familie Vos de Wael.

Fig. 4.10. Kadastraal minuutplan van 1811-1832 met daarop erve Het Hoekje.

Tot aan 1918 is de familie Vos de Wael eigenaar van boerderij Het Hoekje. In dat jaar wordt de boerderij en de bijbehorende landerijen verkocht aan Gerardus Hendriks. Hij verkoopt het geheel in 1940 aan Everhardus Antonius Hackman en deze is eigenaar tot de onteigening van de boerderij in 1961. De gemeente Zwolle sloopt in 1963 boerderij Het Hoekje om plaats te maken voor de nieuwe wijk Holttenbroek.

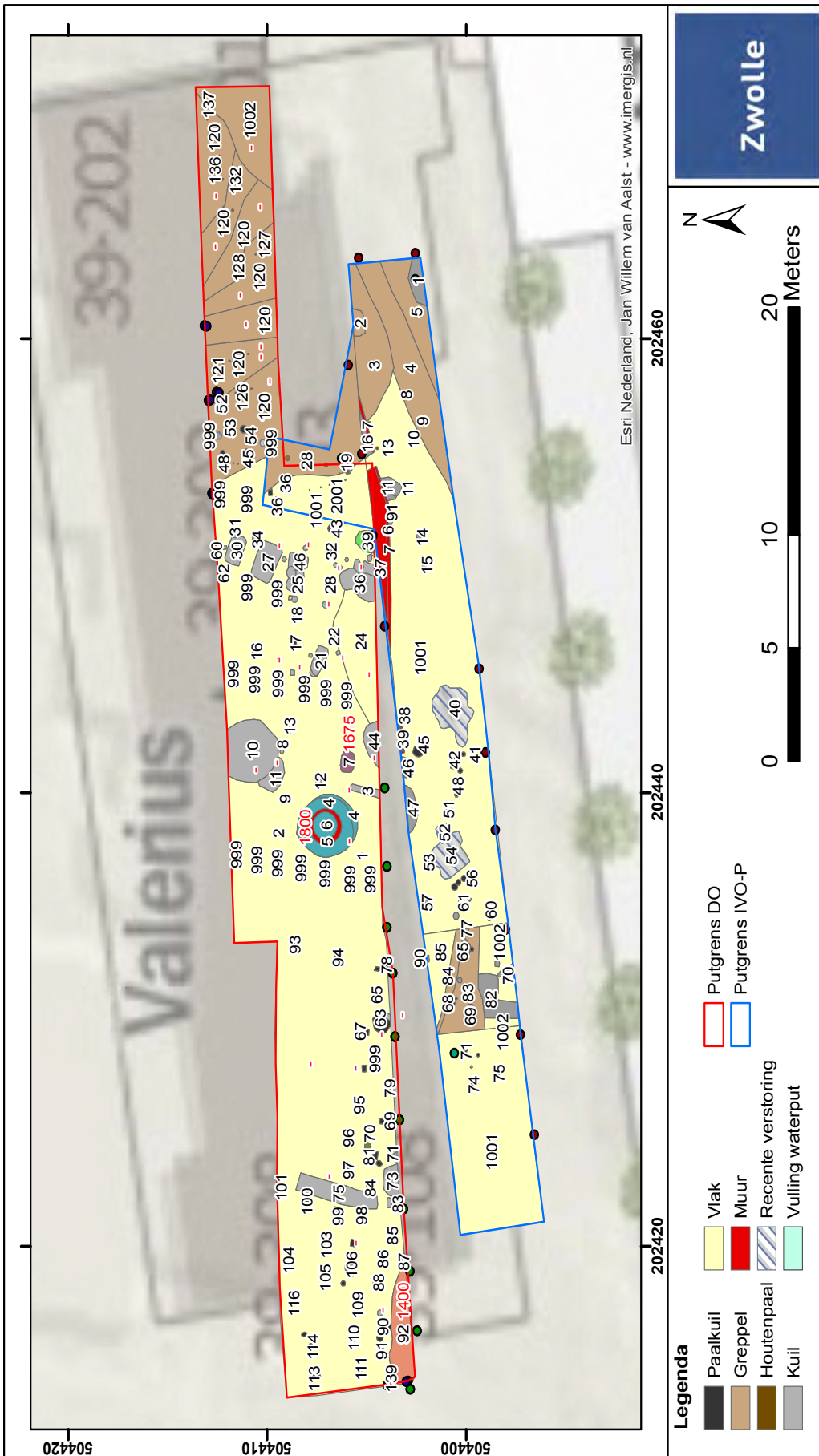

Fig. 5.1. Allesporenkaart van de opgraving + het IVO-P.

5. Analyse van sporen en structuren

5.1 Inleiding

Tijdens het IVO-P zijn in totaal 91 grondsporen opgegraven in twee werkputten en drie opgravingsvlakken. Bij de archeologische opgraving (DO) zijn in het totaal 136 grondsporen opgegraven in één werkput en één opgravingsvlak. In totaal zijn dit 227 sporen. In de onderstaande tabel zijn de verschillende spoorcategorieën te zien met daarbij de betreffende hoeveelheden.

Spoorcategorie	Aantal IVO-P	Aantal DO	Totaal
Paalspoor	32	51	83
Houten paal	14	26	40
Kuil	27	54	81
Waterput	1	1	2
Goot	2		2
Greppel	7	2	9
Recente versterking	3	2	5

Tabel 5.1. Overzicht van de spoorcategorieën en de daarbij behorende aantallen.

De archeologische grondsporen kunnen in twee verschillende fasen worden ingedeeld. De eerste fase valt in de Late Middeleeuwen en de tweede fase bevindt zich in de Nieuwe Tijd.

5.2 Late Middeleeuwen

In de late Middeleeuwen bevindt zich op het terrein een noordwest-zuidoost georiënteerde greppel (S92). De greppel is minimaal 2,4 meter breed. Het diepste punt van de greppel bevindt zich buiten de opgravingsput en is om die reden niet bekend. De vullingen van de greppel bestaan uit verspoeld donkergrijs en lichtbruin zand. Uit de vullingen komt vondstmateriaal (vnr. 19) uit de periode 1400-1500. Het vondstmateriaal betreft wandfragmenten van steengoed aardewerk zonder oppervlaktebehandeling met een lichtoranje bloes van asglazuur. De greppel is dezelfde greppel (S83) die werd aangetroffen in het IVO-P. Net buiten de opgravingsput, ten zuiden van het plangebied, maakt de greppel een flauwe bocht naar het noordoosten. In dit deel van de greppel werd in het IVO-P een kantrechtbijl uit 1406-1440 aangetroffen, alsmede wat fragmenten van vijftiende eeuws steengoed aardewerk. De greppel is op deze plek 3,6 meter breed.

Bij de uitwerking van het IVO-P werd gedacht dat haaks op de hiervoor genoemde greppel een andere greppel (S2, 3 en 17) aansloot. Tijdens het DO werd dit gedeelte van de opgravingsput verder uitgebreid en nader onderzocht. Daaruit bleek dat het niet om een gegraven greppel ging, maar om een natuurlijk fenomeen. Waarschijnlijk is er sprake van een kolk (S120 t/m 137) die tegen de greppel (IVO-P S4, 5) aanlag, of waar de greppel in uitmondde. De kolk is 17,5 meter breed en heeft een diepte van 3 meter. De kolk had onderin een vulling (S1123) van lichtgeel/wit zand met veel rietresten. De laag daarboven bestond uit een dunne laag veen. Boven het veen bevonden meerdere vullingen van verspoeld licht- en donkergrijs zand. In de onderste vulling (S1123) van de kolk werd namelijk een grote hoeveelheid steengoed kannen en trechterbekers aangetroffen die in de periode 1350-1450 dateren (zie hoofdstuk vondstmateriaal).

Een kuil (S39) nabij de kolk komt op basis van het vondstmateriaal (vnr. 13) uit de vijftiende of zestiende eeuw. Het gaat om een bord van roodbakkend aardewerk met slibversiering.

5.3 Nieuwe tijd

Uit de Nieuwe Tijd zijn sporen van boerderij Het Hoekje gevonden. Het gaat om een uitbraaksleuf (S75) van de westelijke zijgevel van de boerderij. De uitbraaksleuf was gevuld met gefragmenteerde bakstenen en kalkmortelbrokken.

Parallel aan en haaks op de uitbraaksleuf liggen twee rijen vierkante paalkuilen met een vierkante bodem. Uit deze paalsporen komt geen vondstmateriaal, maar vanwege de ligging op de locatie van het Hoekje en de vrij rechthoekige sporen en homogene vulling kan een datering uit de Nieuwe Tijd worden gegeven. De binnenste rij paalsporen (S93, 94, 66, 65, 67, 68, 95, 96, 97, 99, 100 en 101) ligt ongeveer op dezelfde plek als de omtrek van boerderij het Hoekje. Mogelijk gaat het hier om een voorloper van de boerderij. Een andere mogelijkheid is dat het hier juist om een houtbouw fase van de stal van de boerderij gaat en niet om het hoofdgebouw zelf. Op basis van het kadastraal minuutplan 1811-1832 is niet te zien welke van de twee gebouwen de stal was en welke het hoofdgebouw. De stal is na de afbraak van de houtbouw op dezelfde locatie opgetrokken in baksteen, wat uiteindelijk geresulteerd heeft in de aanwezigheid van puinsleuf S75. Een tweede rij van paalsporen (S79, 69, 82, 84, 98, 102 en 103) ligt op zowel aan de west- als aan de zuidzijde op een afstand van 1,5 meter van de binnenste rij paalsporen. Ook uit deze rij paalsporen komt geen vondstmateriaal. Beide rijen paalkuilen zijn vergelijkbaar en bestaan uit homogeen lichtgeelgrijs zand, hebben komvormige bodems en zijn tussen de 12 en 25 cm diep.

Ten westen van deze twee rijen paalsporen is een cluster van paalsporen (S85, 86, 88 t/m 91, 104 t/m 116, 138 en 139) te zien. Er is geen structuur uit deze paalsporen af te leiden, omdat maar een gedeelte van de structuren waartoe deze paalsporen behoorden is opgegraven. Daarnaast komt er geen vondstmateriaal uit de sporen. Waarschijnlijk zijn de paalsporen onderdelen van bijgebouwen van boerderij Het Hoekje of een voorganger daarvan. Deze sporen aan de westelijke zijde van de opgravingsput lopen hoogstwaarschijnlijk verder door in zuidelijke, westelijke en noordelijke richting.

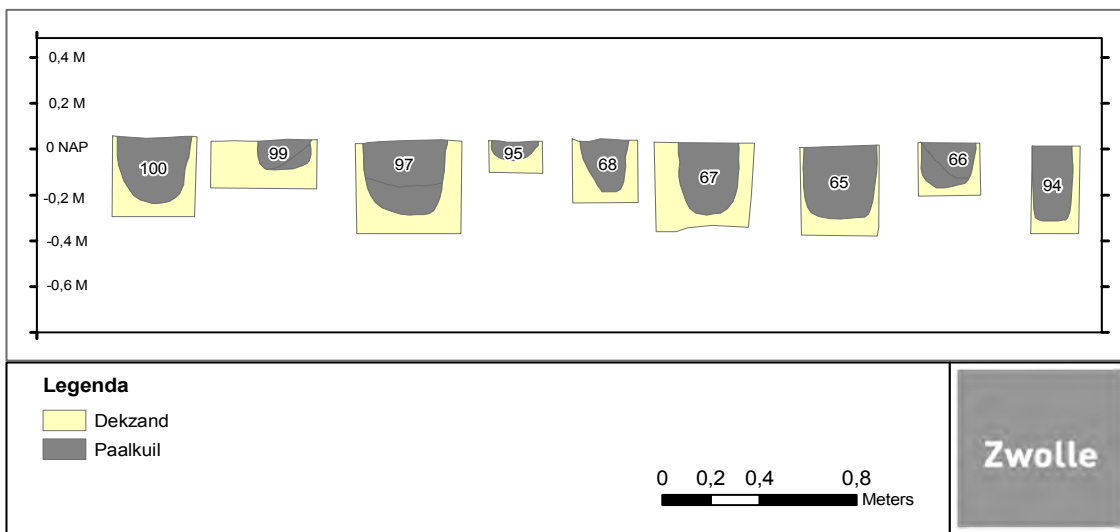

Fig. 5.2. Coupetekeningen bijgebouw van erf het Hoekje.

Ten oosten van het grote gebouw lag volgens het kadastraal minuutplan 1811-1832 een kleiner gebouw. Van dit gebouw zijn eveneens archeologische sporen aangetroffen. Wel waren deze sporen erg ondiep en het lijkt erop dat in dit gedeelte van het plangebied al veel is afgegraven voor de bouw van de Valeriuschool. Een rij paalsporen (S2, 9, 8, 13, 14, 17, 18 en 19) is onderdeel van de zuidelijke gevel van het gebouw. Deze paalsporen zijn homogeen van vulling en bevatten nauwelijks vondstmateriaal. Ter plekke van de oostelijke zijgevel ligt een drietal kuilen (S25, 27 en 30) op regelmatige onderlinge afstand van ongeveer 1 meter en zijn vrij ondiep. De vulling van de kuilen is erg geroerd en bevatten baksteenbrokjes en mortelbrokjes. Het is mogelijk dat dit uitbraakkuilen zijn van bakstenen poeren. Op deze poeren zouden de staanders van één van de gebouwen van Het Hoekje gestaan kunnen hebben. Tussen de twee gebouwen is een ronde waterput te zien (S4 t/m 6). De schacht van de waterput is gemaakt van een combinatie van roodbakkende putstenen en gele IJsselstenen en gaat minimaal 1,5 meter diep. Uit de ingraving (S4) van de waterput komt vondstmateriaal dat lijkt op een roodbakkende verfpot (r-pot-2) uit de negentiende eeuw. Uit de waterput zelf komt een complete roodbakkende kom (r-kom-10) en wandfragmenten van industrieel wit aardewerk. Deze vondsten dateren eveneens in de negentiende eeuw. Er kan met zekerheid gesteld worden dat de waterput in de negentiende eeuw is aangelegd (zie hoofdstuk 6 'Vondstmateriaal'). Een grote waterkuil (S10) werd in het noorden van de opgravingsput aangetroffen. De waterkuil is 1,2 meter diep en bevat geen vondstmateriaal. Omdat op de plek van de waterkuil in de achttiende en negentiende eeuw een gebouw staat moet het ouder zijn dan de achttiende eeuw.

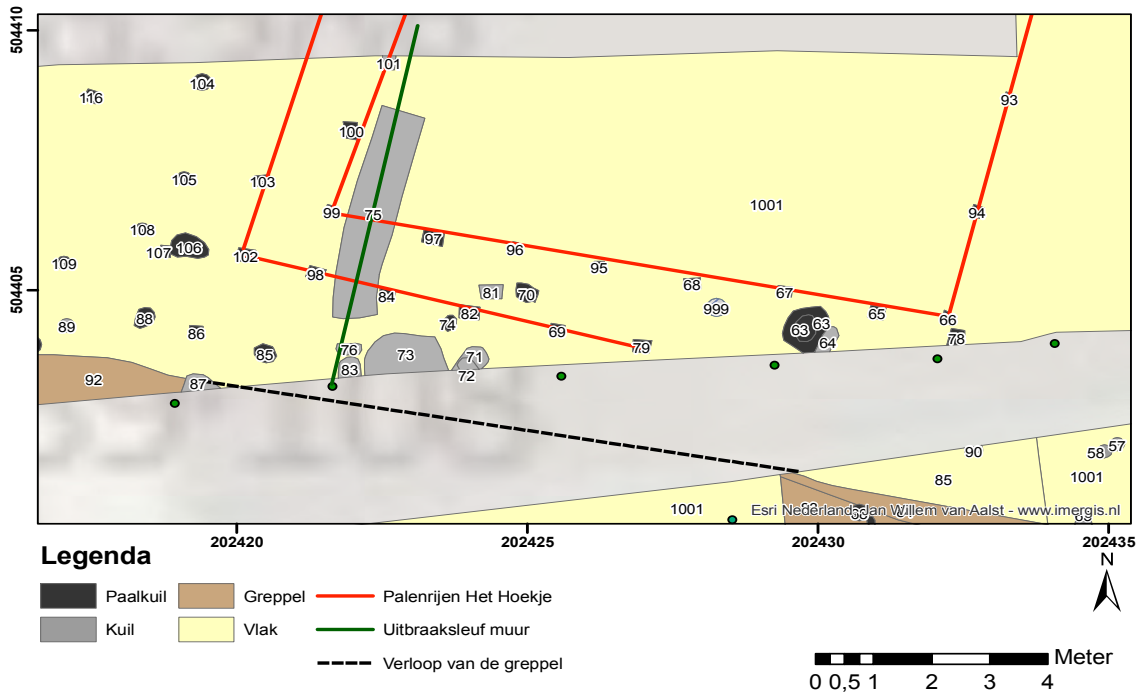
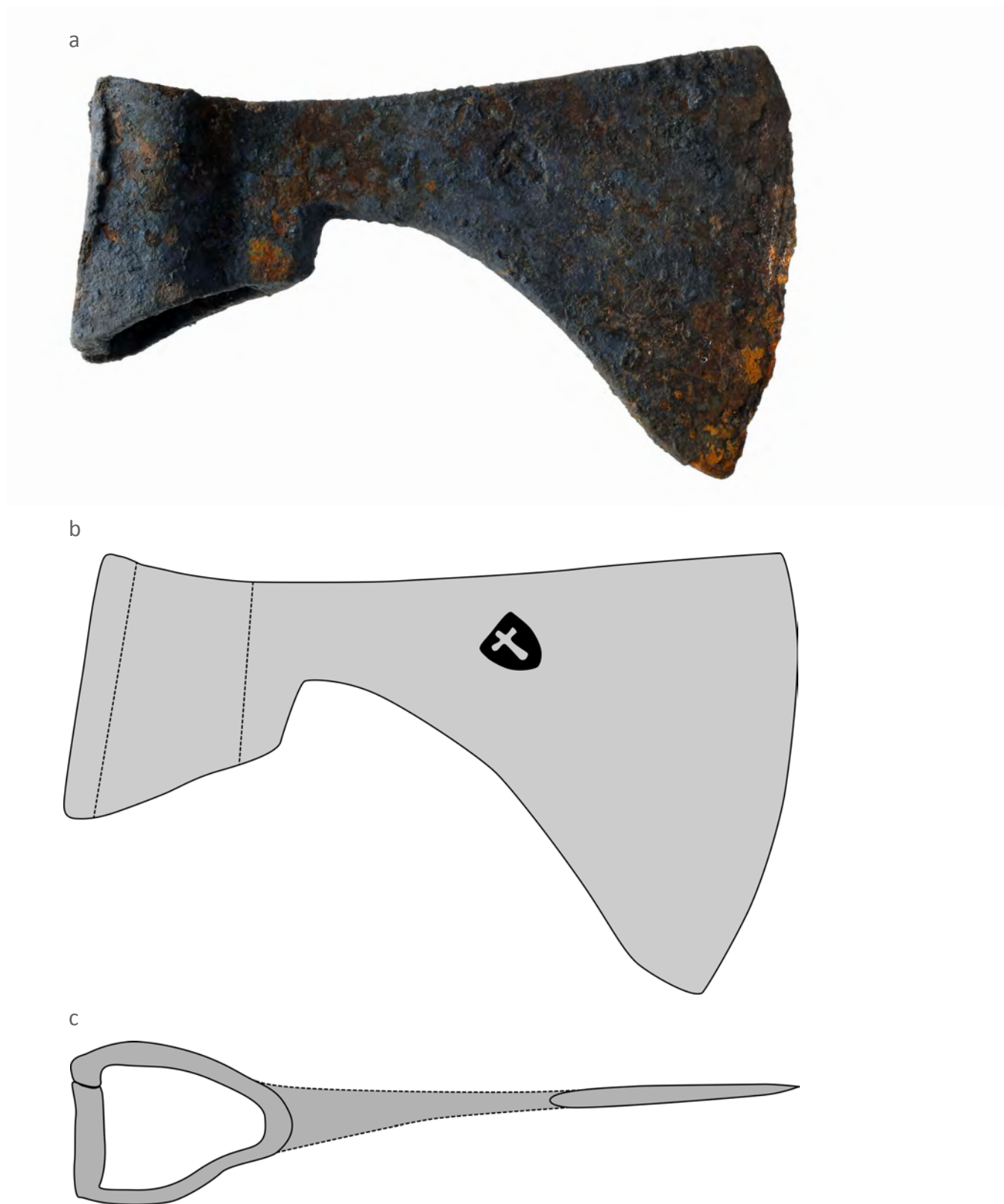

Fig. 5.3. Structuren gerelateerd aan boerderij Het Hoekje.

Figuur 5.4: Tijdens de IVO-P aangetroffen kantrechtbijl uit 1406-1440. Schaal 1:2 a: Objectfoto alvorens conservering. b: Objecttekening vooraanzicht met merkteken. c: Objecttekening bovenaanzicht.

6. Vondstmateriaal

(S. van Zanten)

6.1 Inleiding en methode

In totaal zijn 27 vondstnummers uitgedeeld (zie bijlage 1). Dit zijn voornamelijk profielvondsten, coupevondsten of vondsten die tijdens de afwerking van een spoor zijn verzameld. Het vondstmateriaal kan in diverse categorieën worden opgesplitst, waaronder bouwmetaal, natuursteen, keramiek, glas en dierlijk botmateriaal. Natuursteen is in het hoofdstuk sporen en structuren meegenomen, omdat het om slechts enkele fragmenten gaat. Het keramiek en glas kan hoofdzakelijk in twee periodes worden opgedeeld. Dit is de 15de - 16de eeuwse periode en de latere 18de en 19de eeuwse periode. In totaal zijn 146 fragmenten keramiek beschreven in de database. Daarnaast zijn nog drie fragmenten glas geanalyseerd, een fragment dierlijk bot (1 exemplaar) en vuursteen (1 exemplaar). De objecten zijn door W. Bakker gefotografeerd. Voor de uitwerking van aardewerk en glas is gebruik gemaakt van het Deventer Systeem.⁸³ Dit is een methode om glas en keramiek vanuit verschillende complexen goed te kunnen vergelijken, en geeft een code aan een object. De code bestaat uit de drie onderdelen baksel, vorm en typecode. Als voorbeeld de s1-kan-3, waarbij de s1 betekent dat het steengoed zonder oppervlaktebehandeling en/of engobe is, de vorm een kan is en het uiterlijk van de kan is toe te schrijven aan typecode 3. Van de complete of archeologisch complete objecten is vervolgens een catalogus gemaakt. Voor de catalogus is besloten dit per complex te doen, aansluitend aan de desbetreffende paragraaf.

Omschrijving catalogusblokjes:

- 1a. Contextnummer/objectnummer
- 1b. Contextdatering
2. Deventer systeem code
3. Datering van het object
4. Afmetingen van het object h/b/diam.
- 5a. Materiaalcategorie
- 5b. Oppervlaktebehandeling
- 5c. Versiering/diversen
- 6a. Type Bodem
- 6b. Type Oor
- 6c. Fragmentatiegraad
7. Functie
8. Herkomst
9. (Een greep uit) vergelijkbare literatuur (waarop datering gebaseerd is)

Tabel 6.1. Overzicht van de vondstcategorieën uit context en de daarbij behorende aantallen.

Vondstcategorie	Categorie	Aantal
Glas	Glas indet	2
	Glaskelk (gl-ke-?)	1
	Glas totaal	3
Keramiek	Bouwmetaal	8
	Faience	1
	Grijsbakkend aardewerk	1
	Industrieel wit	63
	Porselein	4
	Roodbakkend aardewerk	38
	Steengoed (s1/s2)	29
	Witbakkend aardewerk	2
Keramiek totaal	146	
Botmateriaal	Dierlijk, onbewerkt	1
Vuursteen	Onbewerkt	1
Totaal		151

83 www.deventersysteem.nl

6.2 Vondsten uit de Late-Middeleeuwen (1300-1550)

Het aardewerk uit de periode 1300-1550 komt voornamelijk uit de profiellagen. Profiellaag S1102 bevat drie roodbakkende aardewerkscherven (vnr. 2) die bij elkaar horen. De bodem bestaat uit een kleine standring, en de rand is licht uitgebogen of ingesnoerd. Hoogstwaarschijnlijk gaat het om een r-kop-13 of de r-kop-17. Beide typen koppen worden in de 16de eeuw gedateerd (1500-1600). De standring van de kop is niet volledig glad of geknepen.

De overige drie vondsten bestaan uit bodems van steengoed kannen met geknepen standringen. Eén is vermoedelijk van een trechterbekertje geweest. Dit exemplaar heeft een rode blos en glazuurvlekken door het opspatten van as in oven. De overige twee standringen zijn waarschijnlijk van een kannen geweest. Eén is volledig met een zoutglazuur behandeld (s2), de andere heeft een geknepen standring. De datering van trechterbekers (s1) en geglazuurde steengoed objecten (s2) ligt tussen circa 1450-1550. De datering van dit vondstnummer is dan ook in de eerste helft van de 16de eeuw (1500-1550).

Fig. 6.1. Overzichtsfoto van het steengoed (vnr. 21).

Profiellaag S1123, onderdeel van een natuurlijke kolk, bevatte een grote hoeveelheid aan steengoed kannen en bekers uit Siegburg (vnr. 21). Het gaat om ongeglazuurde fragmenten en fragmenten met een oranjerode blos of glazuurspatten. Het minimum aantal exemplaren is negen objecten (zie tabel 6.2). Eén trechterbeker (cat nr. 1) dateert uit 1375-1450 en heeft twee appliques met een medaillon met cirkel en punten (13 punten en 1 punt in het midden).⁸⁴ Het is een trechterbeker met een conische trechter en een groef op de aanzet en staat normaal gesproken op een standring (s1-tre-2). De standring ontbreekt in dit geval. De hals is bij het productieproces een beetje ingedeukt. In Nijmegen zijn parallellen aangetroffen met dezelfde appliques.⁸⁵ Nog twee wandfragmenten van hetzelfde type, van de opgraving aan de Schubertstraat, zijn zonder appliques. Daarnaast zijn fragmenten van grotere kannen aanwezig. Eén exemplaar is hoogstwaarschijnlijk een type s1-kan-3 (cat.nr. 2). De rand en hals is hetzelfde, alleen is de buik van de kan iets boller uitgevallen. De kan heeft een oranjerode blos en een lintoor op de hals. De buik is op twee zijden flink ingedeukt tijdens het bakproces. Van dit type is mogelijk ook een tweede exemplaar aanwezig.⁸⁶

Verder zijn binnen dit vondstcomplex nog grote stukken wandfragmenten van steengoed kannen gevonden (4 ex.) waarvan wederom twee ingedeukte fragmenten. Ook zijn twee bodems met een geknepen standring aanwezig. Het laatste randfragment (cat.nr. 4) is duidelijk van een ander model. Het gaat om een ongeglazuurde wijdmondige peervormige kan. De schouder gaat over in de hals (s1-kan-5). De randscherf is vermoedelijk van het type s1-kan-5, die dateert tussen circa 1425 – 1475.⁸⁷

⁸⁴ Zie ook Hähnel 1987, 208-209 (cat.nr. 304t/m 308) voor meer trechterbeker voorbeelden met appliques.

⁸⁵ Thijssens 1991, 54 (cat. nr. 17 & 19).

⁸⁶ Objectnummer 0266_21_28.

⁸⁷ Clevis 1989, 80 (objectdatering 1425 – 1475 in een vondstcontext van 1375-1450).

Eén wandfragment komt duidelijk uit een ander productiecentrum, vermoedelijk Langerwehe. Het heeft een geel baksel en is aan de buitenkant gedeeltelijk van een engobe met een zoutglazuur voorzien, dat tranend over de buik van de kan is uitgelopen.

Tabel 6.2. Overzicht van vondsten uit kolk S1123 (vnr. 21).

Vondstcategorie	MAE
S1-tre-2	1
S1-kan-?	4
S1-kan-3	1
S1-kan-5	1
S1-tre-?	2

Fig. 6.2. Cat.nr. 1 en rechts detailfoto applique (schaal 1:2).

Cat.nr. 1

- 1a. 0266_21_25
- 1b. S1123 (Profiellaag)
- 2. s1-tre-2
- 3. 1375-1450
- 4. Ø 7,1 cm
- 5a. steengoed zonder oppervlaktebehandeling en/of engobe
- 5b. gevlamd
- 5c. appliques: rond medaillon met cirkel en punten (1 en 13).
- 6a. bodem ontbreekt
- 6b. lintoor
- 6c. half compleet
- 7. Trechterbeker
- 8. Siegburg
- 9. Thijssen 1991, 54 (cat.nr. 17, 19).

Fig. 6.3. Cat.nr. 2 (schaal 1:4).

Cat.nr. 2

- 1a. 0266_21_26
- 1b. S1123 (profiellaag)
2. s1-kan-3
3. 1375-1450
4. Ø 5,5 cm
- 5a. steengoed zonder oppervlaktebehandeling en/of engobe
- 5b. gevlamd
- 5c.
- 6a. bodem ontbreekt
- 6b. lintoor
- 6c. half compleet
7. kan
8. Siegburg
9. zie ook: Thijssen 1991, 51 (cat.nr. 7,8).

Fig. 6.4. Cat.nr. 3 (schaal 1:2).

Cat.nr. 3

- 1a. 0266_21_32
- 1b. S1123 (profiellaag)
2. s1-kan-?
3. 1375-1475
4. Ø 4,3 cm
- 5a. steengoed zonder oppervlaktebehandeling en/of engobe
- 5b. heel licht gevlamd
- 5c.
- 6a. bodem ontbreekt
- 6b. lintoor
- 6c. half compleet
7. kan
8. Siegburg
- 9.

Fig. 6.5. Cat.nr. 4 (schaal 1:2).

Cat.nr. 4

- 1a. 0266_21_33
- 1b. S1123 (profiellaag)
2. s1-kan-5 (mogelijk)
3. 1375-1475
4. Ø 6 cm
- 5a. steengoed zonder oppervlaktebehandeling en/of engobe
- 5b. heel licht gevlamd
- 5c.
- 6a.
- 6b.
- 6c. randfragment met overgang naar wand
7. kan
8. Siegburg
9. Clevis 1989, 80.

6.3 Vondsten uit de Nieuwe Tijd (ca. 1750-1900)

Het aardewerk uit de Nieuwe Tijd is afkomstig uit profiellagen en sporen zoals een waterput. Uit de waterput (S6) is een complete waskom (vnr. 14) van roodbakkend aardewerk verzameld, alleen het oor ontbreekt. Het is een conische kom met een afgeronde kraagrand op een standvlak. Tijdens het productieproces is de kom met de draad afgestoken. Dit is nog goed zichtbaar op de onderkant van de bodem. De kom heeft twee horizontale oren en is aan de binnenkant met slib en loodglazuur afgewerkt. Dit type kom (r-kom-10), dat in de literatuur ook als waskom staat aangegeven, is 19de eeuws.⁸⁸ De diameter is 22,3 cm, en de kom is 10,3 cm hoog. De waskom uit de waterput is een exact zelfde model als de Goudse exemplaren⁸⁹ en komt daar hoogstwaarschijnlijk vandaan. Het heeft dezelfde randvorm en een licht uitstekend standvlak dat bij de Goudse exemplaren ook voorkomt.

Ten opzichte van 17de en 18de eeuwse Goudse aardewerkproducten wordt het makkelijker om aardewerk uit Gouda uit de 19de en 20ste eeuw te determineren. In de 19de eeuw werden nieuwe producten geïntroduceerd waarbij de ronde bodems met poten door vlakke bodems werden vervangen. De invloed van Frankfurter potten is hierin sterk aanwezig.⁹⁰ Een populair massaproduct in Gouda was de teil of waskom, een conische bak met een vlakke bodem, ronde oren en een ronde rand. Deze waren in verschillende varianten aanwezig. Ze werden geproduceerd met of zonder schenklip, in bruine kleur, meestal met gele engobe, en groen of volledig in het geel. Het werd gezien als een universeel keukenproduct dat voor meerdere doeleinden kon worden gebruikt. Ook kon daar voedsel in worden geplaatst of de geit kon ermee worden gemolken.⁹¹

Uit hetzelfde vondstcomplex komen meerdere dubbelzijdig geglazuurde roodbakkende wandfragmenten, waarvan één van een grote pot of kom. Een ander wandfragment is mogelijk onderdeel geweest van een grape en heeft duidelijke sporen van beroeting. Het gaat in dit geval om kookgerei. Ook komen twee dakpanfragmenten voor die aan de bovenzijde met mangaanoxide en loodglazuur zijn behandeld. Verder is een fragment industrieel wit aanwezig. Dit kan zowel van een kom of klein schoteltje zijn geweest, maar heeft in ieder geval op een standing gestaan. Bijzonder is de aanwezigheid van een klein fragment van Aziatisch porselein dat onderdeel is geweest van een schoteltje met op de vlag florale motieven. Verder bevindt zich nog een steengoed bodem in het vondstcomplex, waarbij de bodem met de draad is afgesneden. Het industrieel wit en het porseleinen bordje zijn te dateren in de 2e helft van de 18de en 19de eeuw, en passen wat de datering betreft goed bij de 19de eeuwse waskom. De objecten dateren de waterputvulling tussen circa 1750-1900.

Tabel 6.3. Overzicht van vondsten uit waterput S6 (vnr. 14).

Vondstcategorie	MAE
r-?	3
r-bor-?	1
r-kom-10	1
S1-kan-?	1
S2-kan-?	1
p-bor-?	1
lw-?	1
Totaal	9

Cat.nr. 5

- 1a. 0266_14_1
- 1b. 1700-1900 (S6; waterput)
2. r-kom-10
3. 1800-1900
4. Ø 22,3cm; 10,3cm
- 5a. roodbakkend aardewerk
- 5b. inwendig loodglazuur met slib
- 5c.
- 6a. standvlak, met de draad afgesneden
- 6b. twee horizontale worstoren
- 6c. archeologisch compleet
7. kom, waskom
8. Gouda
9. van der Meulen & Smeele 2012, 226 (afb. 24.8)

Fig. 6.6. Cat.nr. 5 (schaal 1:4).

88 Havezathe Kranenburg; in archeologische rapporten 72 staat Gouda als productiecentrum vermeld.

89 Van der Meulen & Smeele 2012, 226 afb. 24.8.

90 Van der Meulen & Smeele 2012, 229.

91 Van der Meulen & Smeele 2012, 230.

Uit profiellaag S1119 komt een grote hoeveelheid vondsten uit de Late Nieuwe Tijd (zie tabel 6.4). Eén van de vondsten is een mineraalwaterfles (cat.nr. 6) waar het merkstempel "VICTORIA BRUNNEN" gedeeltelijk op staat. Het is een 19de eeuwse cilindrische fles met een afgeronde schouder, korte cilindrische nek en een verdikte lip (s2-fle-4). De mineraalwaterfles is afkomstig uit Oberlahnstein. Rond 1875 werd een put geboord in de nabijheid van de Rijn door L. Best, Lesemeister en de engineer Jean Eigel uit Keulen. Dit noemden ze Victoria-Brunnen. In de omgeving werd ook een andere put geboord, die de Minervabrunnen werd genoemd. Beide mineraalwaterbronnen werden in 1881 verkocht aan de Nederlandse consul generaal C.G. Rommenholler.⁹² In 1882 wordt in een krantenartikel het merkteken van deze flessen omschreven.⁹³ Het brandmerk bestaat uit twee cirkels met in het midden de woorden: *VICTORIA BRUNNEN OBERLAHNSTEIN*. In het middelste ronde vak staan de letters VB gekoppeld weergegeven, met daarboven een kroon. Het merkteken op de fles voldoet aan deze omschrijving en betekent dat de fles van na de overname in 1881 moet dateren. Het mineraalwater uit Oberlahnstein heeft veel internationale prijzen gehad tot de bron in de lente van 1919 opdroogde. In de jaren 1935 en 1945 is de bron ook verdroogd en bovendien werd tot 85% vernietigd in de Tweede Wereldoorlog.⁹⁴

Fig. 6.7. Nederlandsche staatscourant 02-11-1881 (www.delpher.nl).

In dezelfde profiellaag is van steengoed een grote Westerwaldse voorraadpot aanwezig, in de wandelgangen ook wel bekend als Keulse potten. De pot is van een hoog tonvormig model met een verdikte rand met dekselgeul. Het heeft donkerkobaaltblauwe versiering van grove lijnen en florale motieven. Aan weerszijden hebben twee grote horizontale worstoren gezeten. Het type wordt vooral tussen 1800-1875 gedateerd. In het vondstcomplex zijn daarnaast drie industrieel witte kommen aangetroffen. De vorm is een wijde kom van 23 cm op een standring met een naar buiten gebogen rand. Op de rand zit een reliëf van ronde bolletjes, wat een paretrand wordt genoemd. Op de onderzijde van het meest complete exemplaar staat het merkteken van Petrus Regout Maastricht. In het midden staat het getal 7. Boven het merkteken staat een blindmerk met het cijfer 11. Ook komt de iw-kop-8 voor, een steilwandige kop met een uitgebogen rand op een standring. Dit exemplaar is zowel in- als uitwendig versierd met blauwe takken met knoppen. Op de onderkant staat verder geen merkaanduiding.

Een bord van witbakkend aardewerk heeft ter versiering bruine lijnen op een gele sliblaag. Deze versiering is kenmerkend voor borden uit Frechen uit de periode 1775-1900. Van dit type borden zijn op de opgraving van de Kranenburg te Zwolle veel exemplaren opgegraven. Een aantal bevat tekst op de vlag van het bord, waaronder ook jaartallen. Onder andere de jaartallen 1848 en 1850 komen voor.⁹⁵ Een randfragment van een diepe kom, met een rechte hoge manchetrans en een knik in de bodem-wand kan ook in de 19de eeuw worden gedateerd (w-kom-39).⁹⁶ Het object heeft een horizontaal haakoortje en is uitwendig met koperoxide en loodglazuur behandeld. Inwendig bevat het een geel loodglazuur. Het roodbakkerende aardewerk sluit aan bij deze datering. De vormen bestaan uit bordfragmenten (type r-bor-9) en een r-pot-2 (ca 1750-1900). De profiellaag S1119 dateert aan het eind van de negentiende eeuw.

92 <https://www.rheinsteig.de/en/a-victoria-mineralbrunnen> (geraadpleegd op 4 april 2022).

93 Nederlandse Staatscourant 01-06-1882, geraadpleegd op 4-4-2022, via delpher.nl: <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMKB08:000145964:mpeg21:p010>

94 <https://www.quellenatlas.eu/39994.html> (Geraadpleegd op 30-6-2022); <http://www.lahnsteiner.de/historie.html> (Geraadpleegd op 30-6-2022).

95 Clevis 2007.

96 Zie ook Ostkamp 2015, 149 (cat.nr. 51).

Binnen de profiellaag is één glasfragment gevonden (cat.nr. 7). Dit is de bodem en stam van een kelkglas. Het heeft een massieve stam met knoop en een dikwandige schijfvormige voet. De rand en overgang ontbreekt, maar bij dit type kan het zowel een trechtervormig, komvormig of cilindrische cuppa hebben gehad.⁹⁷ Het kelkglas dateert in de tweede helft van de 19de eeuw.⁹⁸

Het materiaal uit de 19de eeuw is voornamelijk algemeen gebruiksgoed. De vormen en typen komen veel voor binnen 19de eeuwse vondstcomplexen, waaronder ook in het buitengebied. Veel van de vormen zijn massagoed en op grote schaal geproduceerd en verhandeld.

Fig. 6.8. Cat.nr. 6 en boven detailfoto (schaal 1:2).

Cat. nr. 6

- 1a. 0266_25_34
- 1b. S1119 (profiellaag)
- 2. s2-fle-4
- 3. 1881 - 1945
- 4. Ø 2,5 cm
- 5a. steengoed met oppervlaktebehandeling en/of engobe
- 5b. zoutglazuur
- 5c.
- 6a. standvlak (ontbreekt)
- 6b.
- 6c. half compleet
- 7. Mineraalwaterfles
- 8. Victoria Brunnen Oberlahnstein
- 9.

⁹⁷ Deventersysteem.nl

⁹⁸ Zie ook: Ostkamp (catalogus blz 17-18, catnr's 49-51).

Tabel 6.4. Overzicht vondsten uit profiellaag S1119 (vnr. 25).

Vondstcategorie	MAE
S2-fle-4	1
S2-pot-39	1
r-?	5
r-bor-9	5
r-pot-2	1
w-bor-?	1
w-kom-39	1
lw-?	3
lw-bor-?	1
lw-bor-4	4
lw-kan-?	1
lw-kom-1	4
lw-kom-10	2
lw-kop-?	2
lw-kop-8	1
Gl-kel-52	1
Totaal	33

Fig. 6.9. Cat.nr. 7 (schaal 1:2).

Cat. nr. 7

- 1a. 0266_25_38
- 1b. S1119 (profiellaag)
- 2. gl-kel-52
- 3. 1850-1900
- 4. n.v.t.
- 5a. glas
- 5b. kleurloos
- 5c.
- 6a. dikke schijfvormige voet
- 6b.
- 6c. stam met knoop
- 7. kelkglas
- 8.
- 9. Ostkamp 2004, cat.nr. 49-51.

7. Synthese

Het plangebied ligt op de kop en de flank van een rivierduin. De rivierduin grenst aan de noordzijde aan een lage rivierduinflank waarop een kleidek is afgezet. Aan de zuidzijde is geen sprake van een kleidek op de rivierduinflank. Op 500 meter zuidwaarts van het plangebied heeft een restgeul van het Zwarte Water gestroomd. Deze restgeul is vóór de Late-Middeleeuwen al niet meer watervoerend geweest.

Uit historische bronnen is bekend dat in de vijftiende eeuw op de locatie van het plangebied het Buytmansgoed was gelegen. Het Buytmansgoed was oorspronkelijk feodale grond dat in handen was van de familie Buteman. Deze familie was in de Late-Middeleeuwen voornamelijk, maar had geen adellijke achtergrond. De familie Buteman bezat de grond vanaf het Buytmansgoed aan de Katersteeg tot aan het Zwarte Water, waar later de Klooienberg werd gebouwd. Al in de vijftiende eeuw, maar voornamelijk in de zestiende eeuw krijgt de familie Buteman geldproblemen en worden verschillende eigendommen in beslag genomen. In de zestiende eeuw verdwijnt vrijwel de gehele familie Buteman uit de historische bronnen. Het Buytmansgoed is in de tweede helft van de zestiende eeuw in handen van de familie Mullers en de familie van Haersolte. Zij verkopen delen van de grond dat oorspronkelijk bij het Buytmansgoed hoorde. Al in 1618 wordt het goed verkocht door Bartholomeus Lantinck aan Gerrit Breedtgordel. Dit betekent dat Bartholomeus Lantinck in de periode van 1600-1618 het goed moet hebben gekocht. Vanuit verschillende opeenvolgende erfenissen komt het goed in 1717 in handen van Egbertus Vos de Wael, één van de belangrijkste families van Zwolle uit die periode. Uit dezelfde eeuw stammen verschillende cartografische bronnen die spreken over een erf genaamd Het Hoekje. Zowel op de Hottinger-atlas uit 1773-1794 en het kadastraal minuutplan uit 1811-1832 is de exacte ligging van Het Hoekje te zien. Het Hoekje komt pas in het begin van de twintigste eeuw in handen van de familie Hendriks. In 1940 wordt het verkocht aan Hackman en die bezit het tot aan de sloop van de boerderij in 1963.

Tijdens het IVO-P en het DO zijn 227 archeologische sporen opgegraven. Het gaat voornamelijk om paalkuilen (n = 83), kuilen (n = 81), houten paaltjes (n = 40) en greppels (n = 9). De resterende sporen zijn waterputten (n = 2), goten (n = 2) en enige recente verstoringen (n = 5). De archeologische sporen zijn in twee vlakken opgegraven en kunnen in twee verschillende fasen worden ingedeeld. De eerste fase valt in de Late - Middeleeuwen en de tweede fase bevindt zich in de Nieuwe Tijd. De fasen corresponderen respectievelijk met het Buytmansgoed en het Hoekje. De archeologische sporen die toebehoren aan boerderij Het Hoekje komen niet overeen met de ligging van de archeologische sporen van het Middeleeuwse Buytmansgoed die werden opgegraven tijdens het IVO-P en het DO. Dit betekent dat het Buytmansgoed niet op dezelfde locatie ligt als de latere boerderij het Hoekje, maar wel op hetzelfde erf. De opgegraven Middeleeuwse sporen liggen voornamelijk aan de zuidzijde van het plangebied, op de flank van het rivierduin. In tegenstelling tot het Buytmansgoed liggen de archeologische sporen van boerderij Het Hoekje hoger op de kop van het rivierduin. Een greppel uit de vijftiende eeuw begrenst het oudere Buytmansgoed aan de zuidzijde. Deze greppel sloot aan op een bredere greppel die tijdens het IVO-P werd aangetroffen. Een natuurlijke kolk was aan deze brede greppel verbonden. Zowel in de greppels als de kolk werd vondstmateriaal uit de vijftiende eeuw aangetroffen. Het gaat dan onder meer om een partij kannen aardewerk uit het Duitse Siegburg. De kannen waren vrijwel allemaal van mindere kwaliteit. Dit bleek uit de hoeveelheid deuken en ijzerconcreties in het aardewerk. Het getuigt mogelijk van een familie die voldoende geld had om aardewerk te importeren uit Duitsland, maar dan wel aardewerk van B-kwaliteit. Dit beeld past goed bij de familie Buteman, die als voorname familie in de vijftiende eeuw in geldproblemen kwam. Daarnaast werd een kerfbijl met het wapen van Zwolle uit het begin van de vijftiende eeuw in de brede greppel gevonden. De brede greppel en de kolk bleven in de zestiende eeuw ook nog in gebruik. De kolk bleef tot in achttiende eeuw open. De kolk die naast het Hoekje op het kadastraal minuutplan 1811-1832 is aangegeven is mogelijk nog een overblijfsel van de grotere kolk die op die plek gelegen heeft.

Er zijn maar weinig concrete sporen uit de Midden en Late Nieuwe Tijd aangetroffen. De top van de rivierduin is vergraven, waardoor alleen de onderzijden van de archeologische sporen zijn bewaard gebleven. Paalsporen van dieper gefundeerde palen waren nog wel aanwezig. Een enkel paalspoor dat toebehoorde aan Het Hoekje bevatte vondstmateriaal uit die tijd. Muurwerk van de boerderij is vrijwel niet bewaard gebleven. Slechts een viertal uitbraaksleuven van een muur en poeren resteerde nog. Een waterput uit de zeventiende eeuw bevatte ook import-aardewerk uit Duitsland, dit keer uit de plaats Ochtrup (dw-kom-1). Vanaf de locatie van deze waterput liep een bakstenen goot richting de kolk. Een negentiende eeuwse waterput bevatte onder andere fragmenten van industrieel wit aardewerk en een archeologisch complete roodbakende waskom (r-kom-10).

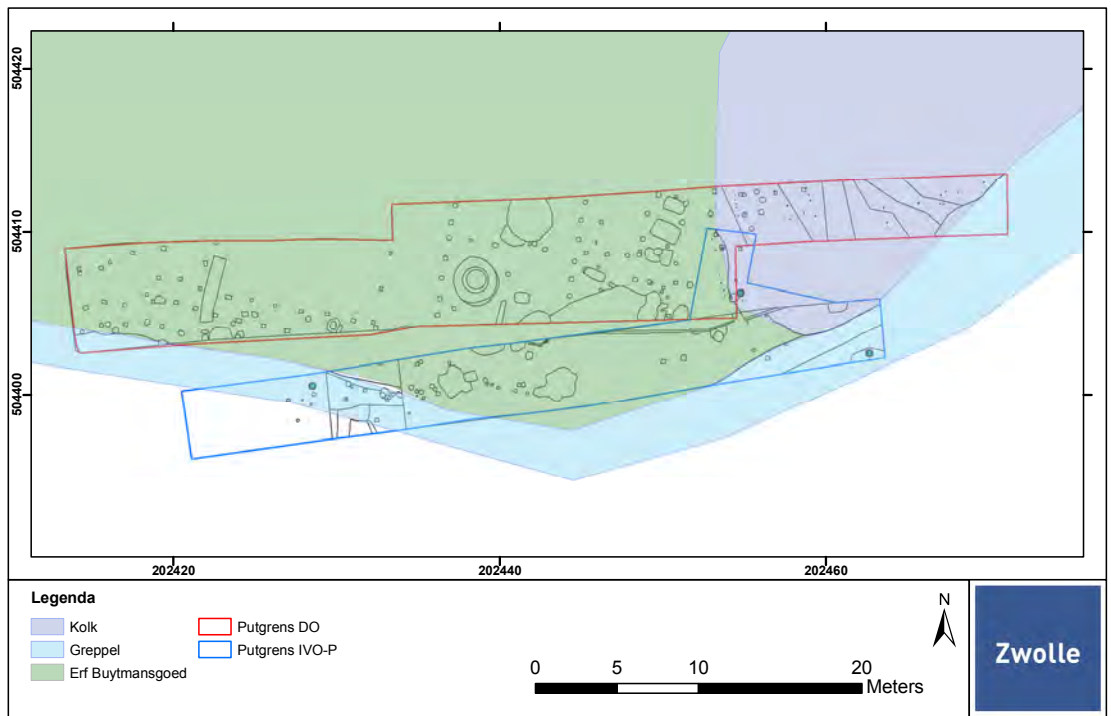

Fig. 7.1. Erfinding van het Buytmansgoed in de Late Middeleeuwen.

8. Conclusie

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het Definitieve Onderzoek (DO).

Gaafheid en conservering van de vindplaats

1. In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten, of waar zijn ze te verwachten?

Het plangebied is gelegen op een rivierduin dat ter plekke van het plangebied is afgetopt. In het noorden van het plangebied resteren om die reden minder sporen. Van de sporen die nog wel in de bodem bewaard zijn gebleven is alleen de onderzijde over. De bakstenen funderingen van boerderij Het Hoekje zijn verdwenen, met uitzondering van de onderzijde van een enkele uitbraaksteuf. In het zuiden van het plangebied bevindt zich de flank van het rivierduin. Op de flank duikt het natuurlijke zand naar beneden en bevindt het zich in het zuiden van het plangebied op een diepte van -0,49 m NAP. Omdat het natuurlijke zand hier dieper ligt is er ook minder afgetopt en zijn de sporen beter bewaard gebleven. Ook de hoeveelheid sporen neemt in zuidelijke richting toe.

2. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

Zoals hiervoor genoemd zijn de sporen in het noorden van het plangebied slechter geconserveerd dan in het zuiden. Reden hiervoor is dat het rivierduin op een bepaald moment in het verleden is afgetopt, waardoor alleen de onderzijden van de archeologische sporen bewaard zijn gebleven. In het zuiden van het plangebied is dit niet het geval, daar bevindt zich de flank van het rivierduin en duikt het niveau van het natuurlijke zand. Om die reden is in het zuiden ook minder van het rivierduin afgetopt en zijn de sporen beter bewaard gebleven.

Perioden en vindplaatsen

3. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?

Binnen de archeologische resten zijn geen aparte sites te onderscheiden. Er is sprake van één vindplaats die bestaat uit twee verschillende fasen. De eerste fase is een middeleeuwse voorloper van boerderij het Hoekje, genaamd Het Buytmansgoed. De tweede fase is boerderij Het Hoekje zelf dat dateert in de Nieuwe Tijd.

4. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin van de sites en wat is de onderlinge samenhang?

De vindplaats is groter dan de omvang van het plangebied. Om die reden kan de vindplaats niet worden begrensd. Wel is duidelijk dat de vindplaats zich in alle windrichtingen buiten het plangebied uitstrekt. Het sporenniveau bevindt zich op de kop van het rivierduin in één vlak. Aan de zuidzijde van het plangebied, waar de flank van het rivierduin begint zijn archeologische sporen in twee vlakken opgegraven.

5. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen etc.?

Er zijn bijna geen aanwijzingen voor landgebruik aangetroffen. Wel is een kolk aangetroffen die meerdere malen in verschillende perioden, zowel de middeleeuwen als de Nieuwe Tijd, is gebruikt om afval in te dumpen.

6. Komen (eventueel aangetroffen wegen en perceelgrenzen overeen met de grenzen zoals aangegeven op de kadastrale minuut van 1832? Wat heeft het DO bijgedragen aan inzicht in het historische verkavelingspatroon? Hoe ver gaat de verkaveling terug in de tijd?

De greppel die aan de zuidzijde van het plangebied werd aangetroffen heeft gediend als erfgrens. Ten zuiden van de greppel lag een weg, zo getuigt de Hottinger-Atlas. Hoe oud deze weg is is niet bekend, maar hij dateert in ieder geval van vóór 1773. Deze erfgrens werd in 1832 nog steeds gehanteerd. In westelijke, oostelijke of noordelijke richting zijn geen wegen of perceelgrenzen aangetroffen. Oudere perceelgrenzen zijn eveneens niet aangetroffen.

7. Is er een relatie tussen ligging en richting van perceelgrenzen en mogelijke wegen en de geomorfologische situatie?

Zoals bij de vorige deelvraag is aangegeven heeft de greppel die als perceelgrens heeft gediend een relatie met een weg die ten zuiden van de greppel liep. Deze weg komt uit de periode vóór 1773, maar is in de negentiende eeuw ook nog gebruikt. Daarnaast heeft de perceelgrens eveneens een relatie met de geomorfologische situatie,

omdat de greppel grofweg het verloop van de flank van het rivierduin volgt.

8. Zijn er aanwijzingen voor verlating van de nederzetting/het gebied vanwege vernatting? Zo ja, geef aan welke en in welke periode deze zijn te dateren?

Er zijn geen aanwijzingen voor verlating van de nederzetting vanwege vernatting.

Landschap en bodem

9. Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de vindplaatsen (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?

De vindplaats ligt op zowel de rug als de flank van een rivierduin. Ten noorden van de rivierduin ligt een lage rivierduin flank met een kleidek. In het zuiden is geen sprake van een kleidek op de flank. Op het rivierduin heeft zich een veldpodzol gevormd en in het lager gelegen rivierduin een vlakvaaggrond. De locatie ligt op ongeveer 500 meter van een oude restgeul van het Zwarte Water en 600 meter van het huidige Zwarte Water.

10. Hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Wat zijn de kenmerken van de stratigrafische eenheden? Is er sprake van loopvlakken, begraven bodems, ophogingslagen of cultuurlagen?

De natuurlijke bodemopbouw bestaat aan de zuidwestzijde van de werkput uit een geroerde bovengrond met daaronder een bewoningslaag uit de Vroege en Midden Nieuwe Tijd (1500-1850) van kleiig zand met houtskoolspikkels en baksteen- en mortelfragmenten. Daaronder bevindt zich een diffuse overgang naar een akkerlaag die bestaat uit lichtbruingrijs, zwak siltig zand met houtskoolspikkels. Onder de akkerlaag ligt een natuurlijke ophogingslaag van donkergeel, lichtbruin gevlekt, zwak siltig zand. De Bh-horizont ligt nog net boven de grondwaterspiegel en kenmerkt zich door geelgrijs zand met humusbandjes. Op een diepte van -0,39 m NAP werd op 1,76 meter onder het maaiveld het natuurlijke dekzand aangetroffen. In noordelijke richting stijgt het dekzandniveau licht. De werkputten liggen op de rug en de flank van een rivierduin.

11. Wat is het paleo-ecologische potentieel van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor analyse bemonsterd kunnen worden?

Er zijn geen lagen uit het Paleolithicum in deze opgraving aangetroffen.

12. Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het akkerdek dat aanwezig is in de gebieden een uitspraak gedaan worden over de ouderdom en/of de vorming van dit akkerdek?

Er is te weinig archeologisch vondstmateriaal in dit akkerdek aangetroffen om hier een uitspraak over te doen.

13. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan op de archeologische resten?

Het lijkt erop dat door bebouwing uit het verleden de A-horizont in de grond geroerd is. De bovenzijde van de archeologische sporen is daardoor aangetast. De sporen worden pas op een dieper niveau zichtbaar, namelijk 0,4 m +NAP.

Figurenlijst

Figuurnummer:	Omschrijving:	Bron:
Figuur 1.1	Topografische kaart (Top 10) met de locatie van het plan- en onderzoeksgebied.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 2.1	Geomorfologische kaart van het plangebied.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 2.2	Bodemkaart van het plangebied.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 2.3	Noordprofiel van de opgravingsput.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 2.4	Hoogtemodel van het natuurlijke reliëf in het plangebied.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 3.1	Plangebied en werkputten geprojecteerd op de Archeologische Waarderingskaart Zwolle.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 4.1	Voorbeeld van een hondensnuitvizier.	https://www.wikiwand.com/nl/Bascinet
Figuur 4.2	Twee ridders met hondensnuitvizieren. Dateert uit 1400	Manuscript Le Chevalier errant, 1400, Bibliothèque Nationale, 42r. http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b60010445/f149.item
Figuur 4.3	Akte uit 1434 waarin Johan Buteman een jaarrente verkoopt. Met uithangende zegel van hem.	Collectie Overijssel. Foto door Team Archeologie Gemeente Zwolle 2022.
Figuur 4.4	Zes generaties Buteman en bekende verwantschappen van 1379 tot 1595.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 4.5	Boven de situatie op de Hottinger-atlas en onder het kadastraal minuutplan.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 4.6	Familiewapen van Lantingh.	CBG - Familiewapens. Coll.nr.: 1801
Figuur 4.7	Gebrandschilderde wapenruit met vermelding van Bartholomeus Lanting en Anneken Oedsma	Collectie Deventer Verhaal inv.nr. 3080
Figuur 4.8	Familiewapen Vos de Wael.	https://cbgfamiliewapens.nl/
Figuur 4.9	Egbertus Vos de Wael en Johanna Maria van Sonsbeeck.	fotograaf Peter Denekamp. www.weblogzwolle.nl
Figuur 4.10	Kadastraal minuutplan 1811-1832 met daarop erve Het Hoekje.	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
Figuur 5.1	Allesporenkaart van de opgraving + het IVO-P.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 5.2	Coupetekeningen bijgebouw van erf het Hoekje.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 5.3	Structuren gerelateerd aan boerderij Het Hoekje	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 5.4	Tijdens de IVO-P aangetroffen kerfbijl uit 1406-1440. Schaal 1:2 a: Objectfoto alvorens conservering. b: Objecttekening vooraanzicht met merkteken. c: Objecttekening bovenaanzicht.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.1	Overzichtsfoto van het steengoed (vnr. 21).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.2	Cat.nr. 1 en rechts detailfoto applique (schaal 1:2).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.3	Cat.nr. 2 (schaal 1:4).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.4	Cat.nr. 3 (schaal 1:2).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.5	Cat.nr. 4 (schaal 1:2).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.6	Cat.nr. 5 (schaal 1:4).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.7	Nederlandsche staatscourant 02-11-1881	www.delpher.nl
Figuur 6.8	Cat.nr. 6 en boven detailfoto (schaal 1:2).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 6.9	Cat.nr. 7 (schaal 1:2).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022
Figuur 7.1	Erfindeling van het Buytmansgoed in de Late Middeleeuwen.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022

Tabellenlijst

Tabelnummer:	Omschrijving:	Bron:
Tabel 5.1	Overzicht van de spoorcategorieën en de daarbij behorende aantallen.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022.
Tabel 6.1	Overzicht van de vondstcategorieën uit context en de daarbij behorende aantallen.	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022.
Tabel 6.2	Overzicht van vondsten uit kolk S1123 (vnr. 21).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022.
Tabel 6.3	Overzicht van vondsten uit waterput S6 (vnr. 14).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022.
Tabel 6.4	Overzicht vondsten uit profiellaag S1119 (vnr. 25).	Team Archeologie, Gemeente Zwolle 2022.

Literatuur

- Beek, R. van, 2009. *Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en middeleeuwen*, PhD-thesis Wageningen University, Wageningen.
- Beek R. van, en B.J. Groenewoudt, 2013. *An Odyssey along the River Vecht in the Dutch-German border area. A Regional Analysis of Roman-period Sites in Germania Magna*, Germania 89, 157-190.
- Berkenvelder, F.C., 1980. *Zwolse regesten I. 1350-1399*, Zwolle.
- Berkenvelder, F.C., 1983b. *Zwolse regesten II. 1400-1425*, Zwolle.
- Berkenvelder, F.C., 1986b. *Zwolse regesten III. 1426-1450*, Zwolle.
- Berkenvelder, F.C., 1991b. *Zwolse regesten IV. 1451-1475*, Zwolle.
- Berkenvelder, F.C., 1994d. *Zwolse regesten V. 1476-1490*, Zwolle.
- Berkenvelder, F.C., 1997. *Zwolse regesten VI. 1491-1500 met supplement*, Zwolle.
- Borsboom, A.J. & J.W.H.P. Verhagen, 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)*, Amersfoort.
- Castel, I.I.Y., 1991. *Late Holocene eolian drift sands in Drenthe (the Netherlands)*, Utrecht.
- Clevis, H.H.C.C., 2007. *Opgeruimd staat netjes. Keukengoed en tafelgerei van een bouwhuis van de Kranenburg (1840-1865)*. Zwolle.
- Clevis, H., & J. Kottman, 1989. *Weggegooid en teruggevonden. Aardewerk en glas uit Deventer vondstcomplexen 1375 – 1750*, Deventer.
- Cremers, W.J.M., 2022. *Het Buytmansgoed. Een inventariserend veldonderzoek proefsleuven (IVO-P) aan de Schubertstraat te Zwolle*, Zwolle.
- Goutbeek, A., en C. Hamming, 1982. *Een vroegere rivierloop van de vecht*. IJsselakademie nr. 2, Kampen.
- Groenhuijzen, M., 2009. *Noordschil Westenholtte. Archeologische Rapporten Zwolle 53*. Zwolle.
- Hove, J., ten, 2005. *Geschiedenis van Zwolle*, Zwolle.
- Klomp, M.D.J., 2008. *Een Steenhuys ontmanteld. Archeologisch en historisch onderzoek van de havezate Kranenburg in Zwolle*, Zwolle.
- Klomp, M.D.J., 2011. *De Oude Mars*, Zwolle.
- Klomp, M.D.J., N. Willemsen en W.J.M. Cremers 2019. *Op weg naar het verleden. IVO-P onderzoek aan de N35 tussen Zwolle-Wythmen*, Zwolle.
- Koomen, A.J.M., en R.P. Exaltus, 2003. *De vervlakking van Nederland; naar een gaafheidkaart voor reliëf en bodem*, Wageningen.
- Koster, E.A, I.I.Y Castel en R.L. Nap, 1993. Genesis and sedimentary structures of late Holocene aeolian drift sands in Northwest Europe. In Pye, K. (red.) *The dynamics and environmental context of aeolian sedimentary systems. Geological Society London Special Publications*, Londen.
- Kuijper, P. C., en Rosing, H. 1994. *Bodemkaart van Nederland 1 : 50.000 : toelichting bij kaartblad 21 oost Zwolle*, Wageningen

- Mensema, A.J., 1993. *Schattingsregister van Salland 1520*, Zwolle.
- Meulen, A. van der, & P. Smeele, 2012. *De pottenbakkers van Gouda 1570-1940 en hun betekenis voor de geschiedenis van de Nederlandse keramiek*, Leiden.
- Molhuysen, P.C., en P.J. Blok (red.), 1924. *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek. Deel 6*, Leiden.
- Mulder, Ed. F.J., de, T. Kuijt en M.G.F.M. van der Aa, 2003. *De ondergrond van Nederland . Geologie van Nederland 7*, 's-Gravenhage.
- Neefjes, J., R. van Beek en R. Elfring, 2011. *Cultuurhistorische atlas van de Vecht: biografie van Nederlands grootste kleine rivier*, Zwolle.
- Ostkamp, S., 2015a. Aardewerk, glas, kleipijp en wandtegels. In: J. Dijkstra, *Harmoniekwartier Leeuwarden. ADC rapport 3995*. Amersfoort, 69-80.
- Ostkamp, S., 2015b. Catalogus van het aardewerk en het glas uit het onderzoek Leeuwarden Harmoniekwartier. In: J. Dijkstra, *Harmoniekwartier Leeuwarden. ADC rapport 3995*. Amersfoort, 131 – 151.
- Ostkamp, S. & A. van Benthem, 2004. *Goes 'Prins van Oranje'. Een archeologische begeleiding. ADC Rapport 307*, Amersfoort.
- Palstra. S. 2021. *C14 resultaten Schubertstraat*, Groningen.
- Spek, T., 1996. Het rivierenlandschap van de IJssel, in T. Spek, F.D. Zeiler en E. Raap (red.) *Van de Hunnepe tot de Zee. De geschiedenis van het Waterschap Salland*. 47-73.
- Thijssen., J., 1991. *Tot de bodem uitgezocht. Glas en ceramiek uit een beerput van de 'Hof van Batenburg' te Nijmegen, 1375 – 1850*, Nijmegen.
- Willemse, N.W. en B.J. Groenewoudt 2012. *Resilience of Meta-Stable Landscapes? The Non-Linear Response of Late Glacial Aeolian Landforms to Prehistoric Reclamation along Dutch River Valleys*. Landscape Archaeology. Proceedings of the International Conference Held in Berlin, 6th – 8th June 2012, 3, pp.245–255.
- Wolfert, H.P, G.J. Maas en G.H.P. Dirx, 1996. *Het meandergedrag van de Overijsselse Vecht; historische morfodynamiek en kansrijkdom voor natuurontwikkeling*, Wageningen.
- Zanten, S., van, 2019. Programma van Eisen Schubertstraat 39, Zwolle.

Bijlage 1: Sporen- en vondstenlijst

Sporenlijst

SPOOR	PUT	VLAK	VORM	DIEPTE	ECOUPEE	TEKCOUP	FGEWERK	ORMCOUP	BEGINDAT	EINDDAT	INTPRALG	NTPRSPEC
1	1	1	rechth	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
2	1	1	vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
3	1	1	lin	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
4	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	1800	1900	mr	mri
5	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	mr	mr
6	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	1800	1900	wa	INH
7	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	1675	1800	kl	kl
8	1	1	rond	12	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	kl	kl
9	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
10	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
11	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
12	1	1	rond	1	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	vs	vsr
13	1	1	rond	24	WAAR	-1	ONWAAR	onr	-	-	pl	pk
14	1	1	vier	4	WAAR	-1	ONWAAR	vier	-	-	kl	kl
15	1	1	ovaal	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
16	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
17	1	1	vier	30	WAAR	-1	ONWAAR	hoek	-	-	pl	pk
18	1	1	vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
19	1	1	vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	1650	1800	kl	kl
20	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
21	1	1	rechth	14	WAAR	15	WAAR	kom	-	-	kl	kl
22	1	1	rechth	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
23	1	1	rechth	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
24	1	1	onr	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
25	1	1	ovaal	20	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	kl	kl
26	1	1	rond	23	WAAR	16	WAAR	kom	-	-	kl	kl
27	1	1	rechth	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
28	1	1	rechth	11	WAAR	1	WAAR	kom	-	-	kl	kl
29	1	1	rond	25	WAAR	1	WAAR	kom	-	-	kl	kl
30	1	1	rechth	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
31	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
32	1	1	vier	30	WAAR	2	WAAR	kom	1700	1900	kl	kl
33	1	1	rond	16	WAAR	3	WAAR	kom	-	-	kl	kl
34	1	1	ovaal	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
35	1	1	ovaal	6	WAAR	4	WAAR	kom	-	-	kl	kl
36	1	1	onr	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
37	1	1	onr	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
38	1	1	rond	24	WAAR	8	WAAR	kom	-	-	kl	kl
39	1	1	rond	28	WAAR	9	WAAR	kom	1400	1600	kl	kl
40	1	1	rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
41	1	1	rond	29	WAAR	5	WAAR	kom	-	-	kl	kl
42	1	1	rond	8	WAAR	6	WAAR	kom	-	-	kl	kl
43	1	1	rond	25	WAAR	7	WAAR	kom	1700	1900	pl	pk
44	1	1	ovaal	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
45	1	1	ovaal	48	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	PL	PK
46	1	1	rechth	34	WAAR	16	WAAR	kom	-	-	kl	kl
47	1	1	rond	46	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	pl	PK
48	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
49	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
50	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
51	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
52	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
53	1	1	rond	27	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	pl	pk
54	1	1	rond	24	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	pl	pk
55	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
56	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
57	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
58	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
59	1	1	rond	9	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	kl	kl
60	1	1	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
61	1	4	rond	36	WAAR	-1	ONWAAR	kom	-	-	kl	kl
62	1	4	rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
63	1	1	ovaal	30	WAAR	17	WAAR	kom	-	-	pl	pk
64	1	1	ovaal	16	WAAR	23	WAAR	kom	-	-	kl	kl
65	1	1	vier	28	WAAR	12	WAAR	kom	-	-	pl	pk
66	1	1	vier	20	WAAR	10	WAAR	kom	-	-	pl	pk
67	1	1	vier	31	WAAR	14	WAAR	kom	-	-	pl	pk
68	1	1	vier	24	WAAR	44	WAAR	kom	-	-	pl	pk
69	1	1	vier	30	WAAR	46	WAAR	kom	-	-	pl	pk

70	1	1 vier	12	WAAR	45	WAAR	kom	-	-	pl	pk
71	1	1 rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
72	1	1 rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
73	1	1 rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
74	1	1 rond	16	WAAR	43	WAAR	kom	-	-	pl	pk
75	1	1 lin	14	WAAR	-1	WAAR	vier	-	-	kl	kl
76	1	1 ovaal	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
77	1	1 ovaal	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	verval	-
78	1	1 vier	20	WAAR	11	WAAR	kom	-	-	pl	pk
79	1	1 vier	33	WAAR	48	WAAR	kom	-	-	pl	pk
80	1	1 rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	VERVAL	-
81	1	1 vier	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	1750	1900	kl	kl
82	1	1 vier	40	WAAR	43	WAAR	kom	-	-	pl	pk
83	1	1 rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
84	1	1 vier	40	WAAR	47	WAAR	kom	-	-	pl	pk
85	1	1 rond	33	WAAR	34	WAAR	kom	-	-	pl	pk
86	1	1 vier	20	WAAR	37	WAAR	kom	-	-	pl	pk
87	1	1 rond	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
88	1	1 rond	18	WAAR	29	WAAR	kom	-	-	pl	pk
89	1	1 ovaal	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
90	1	1 ovaal	32	WAAR	26	WAAR	kom	-	-	pl	pk
91	1	1 ovaal	26	WAAR	21	WAAR	kom	-	-	pl	pk
92	1	1 ln	0	ONWAAR	-1	ONWAAR	-	1400	1500	gw	gw
93	1	1 vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	pl	pk
94	1	1 vier	32	WAAR	13	WAAR	kom	-	-	pl	pk
95	1	1 vier	9	WAAR	40	WAAR	kom	-	-	pl	pk
96	1	1 rond	20	WAAR	41	WAAR	kom	-	-	pl	pk
97	1	1 vier	32	WAAR	42	WAAR	kom	-	-	pl	pk
98	1	1 vier	40	WAAR	35	WAAR	kom	-	-	pl	pk
99	1	1 vier	12	WAAR	38	WAAR	kom	-	-	pl	pk
100	1	1 vier	28	WAAR	39	WAAR	kom	-	-	PL	PK
101	1	1 vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
102	1	1 vier	30	WAAR	31	WAAR	kom	-	-	pl	pk
103	1	1 vier	19	WAAR	31	WAAR	kom	-	-	pl	pk
104	1	1 rond	36	WAAR	32	WAAR	kom	-	-	pl	pk
105	1	1 rond	28	WAAR	28	WAAR	kom	-	-	pl	pk
106	1	1 ovaal	38	WAAR	36	WAAR	kom	-	-	pl	pk
107	1	1 ovaal	20	WAAR	36	WAAR	kom	-	-	pl	pk
108	1	1 rond	14	WAAR	27	WAAR	kom	-	-	pl	pk
109	1	1 rond	45	WAAR	22	WAAR	kom	-	-	pl	pk
110	1	1 ovaal	20	WAAR	18	WAAR	kom	-	-	pl	pk
111	1	1 ovaal	12	WAAR	19	WAAR	kom	-	-	pl	pk
112	1	1 rond	20	WAAR	20	WAAR	kom	-	-	pl	pk
113	1	1 rond	16	WAAR	20	WAAR	kom	-	-	pl	pk
114	1	1 rechth	17	WAAR	24	WAAR	kom	-	-	pl	pk
115	1	1 rond	19	WAAR	25	WAAR	kom	-	-	pl	pk
116	1	1 vier	16	WAAR	33	WAAR	kom	-	-	pl	pk
117	1	1 vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	kl	kl
118	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
119	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
120	1	1 lin	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	gw	GWC
121	1	1 vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	pl	PKG
122	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
123	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
124	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
125	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
126	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
127	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
128	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
129	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
130	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
131	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
132	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
133	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
134	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
135	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
136	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
137	1	1 rond	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	ht	htp
138	1	2 vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	pl	PKP
139	1	2 vier	0	ONWAAR	0	ONWAAR	-	-	-	pl	PK

999	1	1 rond	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	vs	vsr
1000	1	1 onr	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1001	1	1 onr	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	vlak	-
1002	1	2 -	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	gw	gw
1101	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1102	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	1500	1550	lg	lgo
1103	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1104	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1105	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1106	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	pl	pk
1107	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1108	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1109	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1110	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1111	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1112	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1113	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1114	1	4 NVT	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	LGO
1115	1	4 NVT	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	LGN
1116	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1117	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1118	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1119	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1120	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1121	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1122	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1123	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	1350	1450	lg	lgo
1124	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1125	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1126	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1127	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1128	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1129	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1130	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGO
1131	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGS
1132	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGS
1133	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGS
1134	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGS
1135	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGS
1136	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGS
1137	1	4 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	LG	LGS
1201	1	5 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1202	1	5 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1203	1	5 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1204	1	5 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	lgo
1205	1	5 lin	0 ONWAAR	0 ONWAAR	-	-	-	lg	LGN

Vondstenlijst

VONDST	PROJECT	SPOOR	VULLING	VERZMWIJZE
1	266SSO20	1106	0	PROF
2	266SSO20	1102	0	PROF
3	266SSO20	58	0	AFWERK
4	266SSO20	31	0	AFWERK
5	266SSO20	7	0	COUPE
6	266SSO20	3	0	coupe
7	266SSO20	12	0	COUPE
8	266SSO20	43	0	AFWERK
9	266SSO20	29	0	AFWERK
10	266SSO20	41	0	AFWERK
11	266SSO20	32	0	AFWERK
12	266SSO20	38	0	AFWERK
13	266SSO20	39	0	AFWERK
14	266SSO20	6	0	AFWERK
15	266SSO20	4	0	AFWERK
16	266SSO20	93	0	AFWERK
17	266SSO20	6	0	BOOR
18	266SSO20	19	0	AFWERK
19	266SSO20	92	0	AFWERK
20	266SSO20	109	0	AFWERK
21	266SSO20	1123	0	HASCHA
22	266SSO20	90	0	COUPE
23	266SSO20	81	0	COUPE
24	266SSO20	97	0	COUPE
25	266SSO20	1119	0	prof
26	266SSO20	120	0	los
27	266SSO20	120	0	LOS

Bijlage 2: Fotolijsten

FOTO	PROJECT	SOORT	DMSCHRYF	PUT	VLAK	SPOOR
1	266SSO20	COU		1	1	45
2	266SSO20	COU		1	1	31
3	266SSO20	COU		1	1	33
4	266SSO20	COU		1	1	34
5	266SSO20	COU		1	1	34
6	266SSO20	COU		1	1	47,48
7	266SSO20	COU		1	1	2
8	266SSO20	COU		1	1	1
9	266SSO20	COU		1	1	3
10	266SSO20	COU		1	1	15
11	266SSO20	COU		1	1	16
12	266SSO20	COU		1	1	7
13	266SSO20	COU		1	1	33
14	266SSO20	COU		1	1	53
15	266SSO20	COU		1	1	54
16	266SSO20	COU		1	1	8, 59
17	266SSO20	COU		1	1	12
18	266SSO20	COU		1	1	13
19	266SSO20	COU		1	1	25
20	266SSO20	COU		1	1	62
21	266SSO20	COU		1	1	61
22	266SSO20	COU		1	1	14
23	266SSO20	COU		1	1	17
24	266SSO20	COU		1	4	10
25	266SSO20	COU		1	1	19
26	266SSO20	COU		1	1	19

27	266SSO20	COU		1	1	18
28	266SSO20	COU		1	1	20
29	266SSO20	COU		1	1	20
30	266SSO20	COU		1	1	23
31	266SSO20	COU	Vervalt	1	1	22
32	266SSO20	COU		1	1	35
33	266SSO20	COU		1	1	29
34	266SSO20	COU		1	1	32
35	266SSO20	COU	Vulling1	1	1	41
36	266SSO20	COU	Vulling1	1	1	42
37	266SSO20	COU	Vulling1	1	1	43
38	266SSO20	COU	Vulling1	1	1	39
39	266SSO20	COU	Vulling1	1	1	39
40	266SSO20	COU	Vulling1	1	1	39
41	266SSO20	COU		1	1	66
42	266SSO20	COU		1	1	78
43	266SSO20	COU		1	1	65
44	266SSO20	COU		1	1	94
45	266SSO20	COU		1	1	93
46	266SSO20	COU		1	2	5
47	266SSO20	COU		1	2	5
48	266SSO20	COU		1	2	5
49	266SSO20	COU		1	1	67
50	266SSO20	COU		1	1	21
51	266SSO20	COU		1	1	26
52	266SSO20	COU		1	1	46

53	266SSO20	COU	1 en 0	1	1 63
54	266SSO20	COU	En 113	1	1 112
55	266SSO20	COU	En 113	1	1 111
56	266SSO20	COU		1	1 110
57	266SSO20	COU		1	1 110
58	266SSO20	COU		1	1 109
59	266SSO20	COU		1	1 109
60	266SSO20	COU		1	1 64
61	266SSO20	COU		1	1 89
62	266SSO20	COU		1	1 114
63	266SSO20	COU		1	1 115
64	266SSO20	COU		1	1 90
65	266SSO20	COU		1	1 88
66	266SSO20	COU		1	1 105
67	266SSO20	COU		1	1 108
68	266SSO20	COU		1	1 103
69	266SSO20	COU		1	1 102
70	266SSO20	COU		1	1 116
71	266SSO20	COU		1	1 104
72	266SSO20	COU		1	1 86
73	266SSO20	COU		1	1 85
74	266SSO20	COU		1	1 106
75	266SSO20	COU		1	1 99
76	266SSO20	COU		1	1 100
77	266SSO20	COU		1	1 97
78	266SSO20	COU		1	1 96

79	266SSO20	COU		1	1 95
80	266SSO20	COU		1	1 74
81	266SSO20	COU		1	1 82
82	266SSO20	COU		1	1 68
83	266SSO20	COU	Recent niet afgemaakt	1	1 81
84	266SSO20	COU	Recent niet afgemaakt	1	1 70
85	266SSO20	COU		1	1 70
86	266SSO20	COU		1	1 69
87	266SSO20	COU		1	1 84
88	266SSO20	COU		1	1 79
89	266SSO20	COU		1	1 71
90	266SSO20	COU		1	1 76
91	266SSO20	COU		1	1 138
92	266SSO20	COU		1	1 138
93	266SSO20	PRO		1	4
94	266SSO20	PRO		1	4
95	266SSO20	PRO		1	4
96	266SSO20	PRO		1	4
97	266SSO20	PRO		1	4
98	266SSO20	PRO		1	4
99	266SSO20	PRO		1	4
100	266SSO20	PRO		1	4
101	266SSO20	PRO		1	4
102	266SSO20	PRO		1	4

103	266SSO20	PRO		1	4
104	266SSO20	PRO		1	4
105	266SSO20	PRO		1	4
106	266SSO20	PRO		1	4
107	266SSO20	PRO		1	4
108	266SSO20	PRO		1	4
109	266SSO20	PRO		1	4
110	266SSO20	PRO		1	4
111	266SSO20	PRO		1	4
112	266SSO20	PRO		1	4
113	266SSO20	PRO		1	4
114	266SSO20	PRO	Noord	1	4
115	266SSO20	PRO		1	4
116	266SSO20	PRO		1	4
117	266SSO20	PRO		1	4
118	266SSO20	PRO	Lagen 130 137	1	4
119	266SSO20	PRO	Lagen 130 137	1	4
120	266SSO20	PRO		1	5
121	266SSO20	PRO		1	5
122	266SSO20	PRO		1	5
123	266SSO20	PRO	Pp	1	5
124	266SSO20	SFE	aanleg	1	1
125	266SSO20	SFE	Paaltje	1	1
126	266SSO20	SFE		1	1
127	266SSO20	SFE		1	1
128	266SSO20	SFE	Uit spoor 6	1	1

129	266SSO20	SFE		1	1
130	266SSO20	SFE		1	1
131	266SSO20	SFE		1	1
132	266SSO20	SFE		1	1
133	266SSO20	SPO		1	1 1
134	266SSO20	SPO		1	1 2
135	266SSO20	SPO		1	1 3
136	266SSO20	SPO		1	1 3
137	266SSO20	SPO		1	1 4
138	266SSO20	SPO		1	1 5
139	266SSO20	SPO		1	1 6
140	266SSO20	SPO		1	1 6
141	266SSO20	SPO		1	1 7
142	266SSO20	SPO		1	1 8
143	266SSO20	SPO		1	1 9
144	266SSO20	SPO		1	1 10
145	266SSO20	SPO		1	1 11
146	266SSO20	SPO		1	1 12
147	266SSO20	SPO		1	1 13
148	266SSO20	SPO		1	1 14
149	266SSO20	SPO		1	1 15
150	266SSO20	SPO		1	1 16
151	266SSO20	SPO		1	1 17
152	266SSO20	SPO		1	1 18
153	266SSO20	SPO		1	1 19
154	266SSO20	SPO		1	1 20

155	266SSO20	SPO		1	1 21
156	266SSO20	SPO		1	1 22
157	266SSO20	SPO		1	1 23
158	266SSO20	SPO		1	1 24
159	266SSO20	SPO		1	1 24
160	266SSO20	SPO		1	1 25
161	266SSO20	SPO		1	1 26
162	266SSO20	SPO		1	1 27
163	266SSO20	SPO		1	1 28
164	266SSO20	SPO		1	1 29
165	266SSO20	SPO		1	1 30
166	266SSO20	SPO		1	1 31
167	266SSO20	SPO		1	1 32
168	266SSO20	SPO		1	1 33
169	266SSO20	SPO		1	1 34
170	266SSO20	SPO		1	1 35
171	266SSO20	SPO		1	1 36
172	266SSO20	SPO		1	1 37
173	266SSO20	SPO		1	1 37
174	266SSO20	SPO		1	1 38
175	266SSO20	SPO		1	1 39
176	266SSO20	SPO		1	1 36
177	266SSO20	SPO		1	1 37
178	266SSO20	SPO		1	1 38
179	266SSO20	SPO		1	1 39
180	266SSO20	SPO		1	1 40

181	266SSO20	SPO		1	1 41
182	266SSO20	SPO		1	1 42
183	266SSO20	SPO		1	1 43
184	266SSO20	SPO		1	1 44
185	266SSO20	SPO		1	1 46
186	266SSO20	SPO		1	1 66
187	266SSO20	SPO		1	1 66
188	266SSO20	SPO		1	1 78
189	266SSO20	SPO		1	1 65
190	266SSO20	SPO		1	1 64
191	266SSO20	SPO		1	1 63
192	266SSO20	SPO		1	1 67
193	266SSO20	SPO		1	1 68
194	266SSO20	SPO		1	1 79
195	266SSO20	SPO		1	1 80
196	266SSO20	SPO		1	1 69
197	266SSO20	SPO		1	1 70
198	266SSO20	SPO		1	1 71
199	266SSO20	SPO		1	1 72
200	266SSO20	SPO		1	1 73
201	266SSO20	SPO		1	1 74
202	266SSO20	SPO		1	1 82
203	266SSO20	SPO		1	1 81
204	266SSO20	SPO		1	1 79
205	266SSO20	SPO		1	1 80
206	266SSO20	SPO		1	1 76

207	266SSO20	SPO		1	1 83
208	266SSO20	SPO		1	1 84
209	266SSO20	SPO		1	1 75
210	266SSO20	SPO		1	1 85
211	266SSO20	SPO		1	1 86
212	266SSO20	SPO		1	1 87
213	266SSO20	SPO		1	1 88
214	266SSO20	SPO		1	1 89
215	266SSO20	SPO		1	1 90
216	266SSO20	SPO		1	1 91
217	266SSO20	SPO		1	1 92
218	266SSO20	SPO		1	1 94
219	266SSO20	SPO		1	1 93
220	266SSO20	SPO		1	1 95
221	266SSO20	SPO		1	1 96
222	266SSO20	SPO		1	1 97
223	266SSO20	SPO		1	1 98
224	266SSO20	SPO		1	1 99
225	266SSO20	SPO		1	1 100
226	266SSO20	SPO		1	1 101
227	266SSO20	SPO		1	1 102
228	266SSO20	SPO		1	1 103
229	266SSO20	SPO		1	1 104
230	266SSO20	SPO	Waterput	1	1 5
231	266SSO20	SPO		1	1 105
232	266SSO20	SPO		1	1 106,107

233	266SSO20	SPO		1	1	108
234	266SSO20	SPO		1	1	109
235	266SSO20	SPO		1	1	110
236	266SSO20	SPO		1	1	111
237	266SSO20	SPO		1	1	112,113
238	266SSO20	SPO		1	1	114
239	266SSO20	SPO		1	1	115
240	266SSO20	SPO		1	1	116
241	266SSO20	SPO		1	1	117
242	266SSO20	SPO	Puinsleuf , uitbraak boerderij	1	1	75
243	266SSO20	SPO		1	1	98
244	266SSO20	SPO		1	1	106
245	266SSO20	VLA		1	1	
246	266SSO20	VLA		1	1	
247	266SSO20	VLA		1	1	
248	266SSO20	VLA		1	1	
249	266SSO20	VLA		1	1	
250	266SSO20	VLA		1	1	
251	266SSO20	VLA		1	1	
252	266SSO20	VLA		1	1	
253	266SSO20	VLA	Overzicht	1	1	
254	266SSO20	VLA	Overzicht	1	1	
255	266SSO20	VLA		1	1	
256	266SSO20	VLA		1	1	
257	266SSO20	VLA	Overzicht	1	1	

258	266SSO20	VLA	Rechts s95_links s75	1	1
259	266SSO20	VLA	Rechts s95_links s75	1	1
260	266SSO20	VLA	Rechts s95_links s75	1	1
261	266SSO20	VLA	Rechts s75, links s107	1	1
262	266SSO20	VLA	Rechts s75, links s107	1	1
263	266SSO20	VLA	Rechts s108_link s s111	1	1
264	266SSO20	VLA	Rechts s108_link s s111	1	1